

Verzameld werk 2. Gedichten

Cola Debrot

verzorgd door J.J. Oversteegen

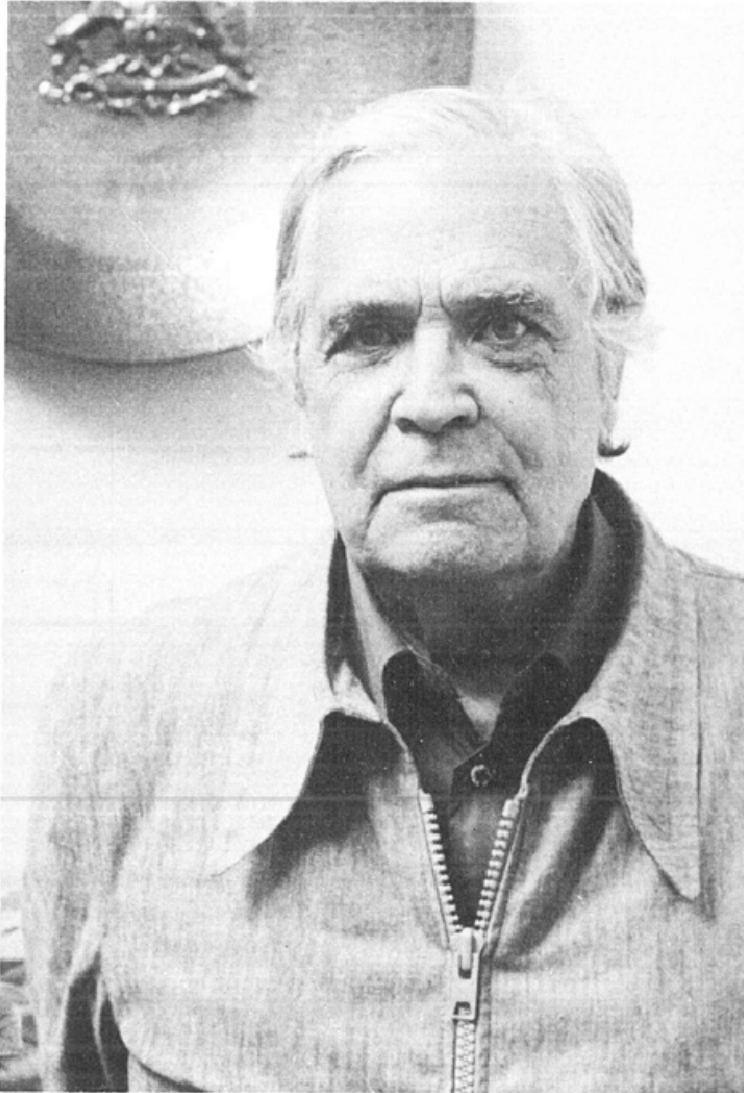
bron

Cola Debrot, *Verzameld werk 2. Gedichten* (ed. J.J. Oversteegen). Meulenhoff, Amsterdam 1985

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/debr003verz03_01/colofon.htm

© 2009 dbnl / erven Cola Debrot & J.J. Oversteegen

Bekentenis in Toledo

Inleiding

De lezer moet zich voorstellen, alsof deze gedichten werden geschreven door een zekere Francisco de Alba y las Cuebas, die in de hoogtijd van de barok te Toledo leefde. Het staat vast, dat hij een poos vertoefd heeft in de Nederlanden, waarvoor de belangstelling bij hem opgewekt werd door de schilderijen van Jeroen Bosch, die hij in het Escorial bij Madrid had bezichtigd. Het wordt daardoor verklaarbaar, dat in een der sonnetten het Nederlandse landschap, hem bijgebleven na deze korte reis, even opdoemt.

Hij leefde overigens maar kort. Na een hevige liefde voor de Prinses van Eboli overleed hij aan de tering, met nalating van deze enkele gedichten die, naar ik hoop, zijn gedachtenis onder de mensen levendig mogen houden. Er zijn er die voor minder hebben geleefd.

Men stelle zich dus voor dat ik, hoewel toevallig de schrijver, in wezen slechts de vertaler ben van de dunne nalatenschap van de heer Francisco de Alba y las Cuebas. Dat hij in vrede ruste, opgebrand als hij werd, niet door de liefde voor de Prinses van Eboli, gelijk men destijds meende, maar door zijn eigenaardige verhouding tot de Verlosser, gelijk uit deze gedichten blijkt. Deze voorstelling dient de lezer zich eigen te maken.

Jeroen Bosch

Dit is de kwaal der kwalen,
het hart wordt, schraal en guur,
behekst door manestralen,
spooklicht te elfder uur.

In web van manestralen
hangt de gekruisigde.
De schooiers, woeste, vale,
rondom verguizen hem.

O Christus, Man van Smarten,
bevrijd ons uit de hel,
behoed de mensenharten
voor duivels waanzin-spel,

waarin zij, kwaal der kwalen,
verteren in het vuur
der kille manestralen,
spooklicht te elfder uur.

De stervende kluizenaar

Ik ben bevrijd van de impuls van Satan,
o drijfveer van het innerlijk duel,
terwijl berusting van het laatste Amen
mijn ziel hoedt voor de gaping van de hel.

Wie hoopt niet, als zijn stervensuur nabij is,
dat stormweer, nacht en onraad overgaan
naar hemelglans, waar het een eeuwige Mei is
en waar de bloemige harmonie bestaat...?

Of staart straks op een dode kluizenaar
de schedel met zijn sombere oogkassen,
die ik zo vaak getild heb in de hand,

en wordt dan met een koude schrik gewaar,
in kamerstille, aan de dood verwant,
de grijnslach van wie voor de dood wou passen?

Toledaans portret

Waar Satan en de Witte Non beramen
bezoedeling der wereld tot een hel
werd ik geboren uit het overspel
en draag een van Toledo's oudste namen.

Dat ik zwaarmoedigheid steeds dieper zinken
voel in de schachten van mijn donkre ziel
betekent slechts, hoewel ik dweepziek kniel,
mijn onvermogen voor Gods oog te blinken.

Was niet, voor meer dan zestienhonderd jaar,
het schreiend kind te Bethlehem geboren,
de donkre angst had niet mijn hart bewogen

een levenswandel, rein en hoog, te pogen,
hoezeer ook altijd durend in gevaar
de Witte Non en Satan toe te horen.

Veronica

Niet dat het Aangezicht dat ik aanschouwde,
toen ik het doek weer voor mijn ogen hield,
verwongen was als van een zielsbenauwde,
maakt, dat zijn beeld mij nimmermeer verliet.

Maar evenmin is het zijn zachtheid, die
mij van mijn noodlotsuur is bijgebleven,
want wat ik steeds opnieuw voor ogen zie
zijn slechts zijn ogen, even opgeheven.

Zij zagen mij zo aan als riepen zij
het woord, waarvoor mijn zinnen zijn bezweken:
'Al lijkt het of ik in de wanhoop dreg

of dat ik mij tot de verworpenen reken,
Veronica, Veronica, de Weg
ben ik, Gods donker bloedend Teken.'

Maria's dood

Toen ik mijn armen naar de hemel breidde,
daar ook voor mij het doodsuur had geslagen
- ik had nog slechts een oogwenk te verdragen
het hartzeer van mijn zoon te zijn gescheiden -,

toen reeds de wolkenbanken openbraken
- vernam ik reeds de zang der engelenreien? -
zag ik mijn jeugd terug: de groene weide,
wat sloten, grazend vee, de boerendaken.

Daar, steeds herhalende het Pater Noster,
zag ik hoe in de vert' een witte stip
mij eindelijk van mijn moederangst verlost.

Hij naderde, ik had wel kunnen schreien.
Ik voelde aan mijn wang zijn koele lip,
toen zich mijn armen voor Hem openspreidden.

De verloochening

Romeinse centurionen, die hem vatten,
lachten soms later om zijn wilde angst,
maar zij beseften niet, dat nog het langst
zijn zonde hún kurassen zou bespatten.

Wie aangesteld zijn als de koude wachten
van het gegrondvest imperiaal bestel,
wel zijn zij in der vorsten oog in tel,
de harten echter laten zij versmachten.

De diepte van zijn zonde was doorpeild,
toen Petrus, eenmaal stil en stroef geworden,
eenmaal zijn vrees bedwongen voor de horde,

in angstdroom zag, hoe Christus ingelijfd
werd bij steeds wilder joelende cohorten,
die nu Mis vierden in hun barre forten.

De vijanden

Waar de gebouwen aan de trage Taag
slagschaduwen werpen, die de geest verschrikken
in grauwe walm, waarin de harten stikken,
ontmoet hij mij, ten derden maal, vandaag.

Vervuld van vragen, die hij stelt, zij 't vaag,
ziet hij mijn donkere gestalte komen
even gebogen, als gehuld in dromen,
langs de gebouwen aan de trage Taag.

Als ik de groot-inquisiteur herken
- ik ken de deemoed van de zieke wolf -
gis ik, dat ik niet langer veilig ben,

daar ik, in doen en laten onvoldaan,
speel met scheikunde en de glazen kolf
of luid lach als geen andere Toledaan.

Begravenis in Toledo

Wanneer mijn doodsklok luidt, mijn doodkist glijdt
traag naar het dorre kerkhof van Toledo,
gevolgd door negen in het zwart gekleden,
weten de stervelingen gauw bescheid.

Vijand en vriend die mijn persoon ontleden,
staan naast mijn moeder, die alleen maar schreit,
terwijl de doodsklok luidt, de doodkist glijdt
voort naar het smoorheet kerkhof van Toledo.

Levend of dood, ik ken geen onderscheid,
ik heb steeds om de gloed der ziel gebeden
ik, die nog heden Christus' naam belijdt,
al drijft het negental, zoemend hun credo,
mijn doodkist naar het kerkhof van Toledo.

Buiten bereik

Ik hoor U door de grote kamers dwalen,
waar Uw vreemd hart zich wenden kan noch keren.
Wij smalen, maar het schijnt U niet te deren
wij voelen deernis, maar gij schijnt te smalen.

Hoe sterker hart hoe eerder het de kwalen,
die 't kwellen met zijn eigen kracht, verteren.
Ik hoor U door de grote kamers dwalen,
waar Uw vreemd hart zich wenden kan noch keren.

In een der kamers laat de maan haar stralen
in plassen vallen, als verkilde meren.
Er is iets dat U over poogt te halen,
er is iets dat nog poogt U te bezweren,
terwijl Uw hart zich wenden kan noch keren.

Het offer

Die, voorbestemd op Golgotha te hangen,
met lege lach of hese stem bespot,
zich zo verdiepte in zijn zielsverlangen,
dat hij uiteindelijk zich hief tot God -

wat hij aan sterflijks had, zal weer belanden
in de erbarming van de aardse schoot,
terwijl zijns harten pure vuur zal branden
pas na de intree van de zwarte dood.

Dan overstijgt zijn blanke zielevrede
de stugge harten, nukkig voortbestaand,
en vloeit er aanstonds zachte weerschijn mede
over de doden, die zijn voorgegaan,

zodat wie leven en de bange doden,
de vijand en de trouwste vriendenkring
zijn overweld door eendere geboden
van eeuwige liefde en herinnering,

en wij berusten met een glimlach pijnlijk
of met een donker middeleeuws gebed
in het wreedaardig onrecht ogenschijnlijk
van de voltrekking van God's diepste wet,

dat wie uiteindelijk zich hief tot God
en zich verdiepte in zijn zielsverlangen,
was voorbestemd op Golgotha te hangen
met lege lach en hese stem bespot.

Maria Magdalena I

Als de hartstochtelijke, ter zij gezeten,
het wijnglas heft, voor toast of zalige dronk,
betreurt hij, wat hij onlangs heeft geweten,
dat Hij dit vocht voor Zijn discipelen schonk.

En als hij het symbool poogt te vergeten
en waant, het Nieuwe Testament verklonk,
klemt hij de lippen saam, bleek en verbeterd,
bij 't gloeien der verraderlijke vonk.

‘Maria Magdalena, sombre Spaanse,
o leedverwekster in het ondermaanse,
waar lijf en ziel in strijd gewikkeld zijn

en ons tot waanzin of tot wandaad dwingen,
die wij vervloeken en nochtans bezingen,
zie toe, ik groet U met Gods rode wijn.’

Maria Magdalena II

Zij liet hem met zijn stroeve glimlach achter,
maar huivert voor de zwarte kathedraal.
Dan stapt zij binnen en haar hart klopt zachter
bij het onthaal in de Romaanse zaal,

waar in de wirwar der gewelven huizen,
in boze droom door het publiek gekweekt,
terwijl een bloedstreep uit de zijden leekt,
de uitgeteerde lijven aan de kruisen.

‘O Christus, mocht Uw stervenspijn mij baten
nu ik vertwijfeld aan Uw voeten zink,
of door het duister van Uw kerk rondschuifel.

Ik kuste reeds met hartstocht bovenmate
de vreemding, tot ik van zijn blik opving
de sulfren vlam, het teken van de Duivel.’

Maria Magdalena III

Vorbij is nu de zorg, de hartepijn,
waarmee ik door luidruchtige zalen toog,
mijn ware wezen met mijn schijn bedroog,
verwarrend goed en kwaad, rein en onrein.

Als ik Zijn voeten was met balsem fijn,
vervolgens met mijn blonde tressen droog,
hoor ik voortdurend, zingend van omhoog,
de woorden van het zaligst referein.

‘Maria Magdalena, vrouwtje, zie,
het wonder hier op aarde is geschied.
Zie hoe de wijn, waaraan je vreugd verbond,

als dieper vreugd, als donker bloed vervliet
en hoe het feest, waarop je werd bespied,
zijn hoge oorsprong in Gods licht hervond.’

Naschrift

Van de barok te menen, dat er een tweespalt bestond tussen lichaam en ziel, is onvoldoende, indien men daaraan niet toevoegt, dat lichaam en ziel werden opgevat als elkanders spiegelingen; het lichaam was de spiegeling der ziel op het eboniet der aarde, die in hardnekkige onwil verkeerde; de ziel de spiegeling van het lichaam in de hemelzee, gewillig van wolken doorstroomd. En ook dit menende, dient men er aan toe te voegen, dat het essentiële van het toenmalig levensgevoel niet in de spiegelingen gelegen was, maar in de lichtbundel, die de spiegelingen verbond.

Het was in de lichtbundel, waarin, als door een tragische kortsluiting, de alles verterende gloed ontstond, waaraan zovele Spaanse harten, en ook dat van Alba y las Cuebas, zijn te gronde gegaan. De ziekte van de jong overleden dichter wordt heden ten dage opgevat als de ziekte van het onvervuld verlangen. Inderdaad was hij met het onvervulde verlangen behept. Dit ging evenwel niet uit, zoals ik reeds zeide, naar de Prinses van Eboli, doch streefde, moeizaam zich voortslepend, naar de kromgebogen Kruispaal, op de Berg der Schaduwen. De luide lach, die wij in het sonnet 'De vijanden' vernemen, en verschillende andere tegenstrevende accenten, bewijzen slechts, dat ook het vrome gemoed niet aan innerlijke tegenstrijdigheid ontsnapt. - Kyrie eleison!

Navrante zomer

Witte bloesems

Straks zie ik van haar avondjurk de slippers,
wanneer zij heenglijdt uit de schaduwplek.
Nu kijk ik naar de onrust van haar lippen
en naar het maanlicht aan haar wang en nek.

Wij zouden wel hartstochtlijk willen wenen,
getroffen door de gunst van het geluk
tot ik van de jasmijnen, maanbeschenen,
het takje witte bloesems voor haar pluk.

Blijken van liefde worden uitgewisseld,
ofschoon wij zwijgen in het licht der maan,
omdat met woordengalm slechts wordt bedisseld
de eenzaamheid van ons bewolkt bestaan.

Ter nagedachtenis Mr C.P.R. van G.

Als ik mij voorstel, dat ik, oud geworden,
nog eenmaal het voorbij overzie
en, aangegrepen door de martelie,
waarin mijn zilverklare stem verschorde,

aanvank'lijk zou behoren tot wie morren
over de ondergang van hun genie,
dan weet ik zeker ook onmiddlijk wie
mij zou beletten klaaglijk te verdorren.

Dan zie ik weer uw mannelijk gezicht
blank van de glimlach, die zichzelf geniet,
door levensvreugde tot een feest verlicht,

maar dat in vrienden ook zichzelf ziet,
omdat een geest, speels maar in evenwicht,
norse eenzelvigheid voorgoed verbiedt.

Beauté mortelle

Marmeren glans, ik geef er niet meer om,
de wellust van uw hals viel ik ten prooi.
Ik hield van amaryllen, half verstrooid,
vóór ik mij op uw lippenrood bezon.

De hitte van de Castiliaanse zon
wedijvert met uw rosse harentooi.
De schoonste lelie voelt zich soms berooid,
omdat uw voorhoofd 't van haar blankheid won.

Maar voorhoofd, hals, lippen en haren blond,
eeuwige oorsprong mijner vreugd bevonden,
zij horen eens uw lijk toe, ijzig koud,

en 'k zit, mijn voorhoofd op uw witte sponde,
vertwijfeld, daar ik evenmin doorgrond
uw starre blik, die naar de einder schouwt.

(geïnspireerd door Luis de Góngora)

De spin

Wanneer de Heiland weer verscheen
en weer zijn wonderwerk verrichtte,
hij zou de levenslast verlichten
drie dagen lang voor iedereen.

Dan zou men hem voorwaar toedichten
een politiek, wars en gemeen,
en weldra met een hart van steen
weer dwingen aan het kruis te zwichten.

De mensen blijven woest van zin
en slechts een pooslang af te leiden
van wellust, waanzin en gewin.

Wie hen met zielskracht poogt te breidlen,
hij vindt hen nijdig als een spin,
die sluw ons aankijkt, van terzijde.

Parijse kwatrijnen

I

Mijn vader, een aanhanger van Calvijn,
huwde mijn Roomse moeder voor de schijn.
Derhalve mijd ik Rome en Genève
om in Parijs te drinken klare wijn.

2

De duizend vragen, waar, met hart en ziel,
de mens, die vraagt en twijfelt, toe verviel,
zij vinden, zo zij al een antwoord vinden,
een antwoord vol van wijsheid, dom of schriel.

3

Parijs, een koude hoer? Neen, ik hervind er
na iedre reis als een verkleumde sprinter,
in een hotel, geplaagd door wants en luizen,
warmte, ondanks de kilheid van de winter.

4

Herinnering, die aanzwelt en vervliet,
zal spoedig weer vervagen in het niet,
want mijn verdriet, dat in de avond aarzelt,
befloerst met wolk van wanhoop het verschiet.

5

Het zoemde van 't staatkundig redetwisten,
want het begon reeds overal te gisten,
terwijl ik in de bries op Montparnasse,
een traan in het oog, iets onvergetelijks miste.

6

Zieltogend, met de dood reeds voor de ogen,
word ik door mijn herinneringsbeeld bewogen,
als door een giechlend, zonderling verhaal
neerslachtig soms, dan blij en opgetogen.

7

Ik was ook liever een Atheense Griek,
of, in de gouden eeuw, goed katholiek,
maar eindig straks, o smartelijk Europa,
naar geest ontgoocheld en naar lichaam ziek.

De opiumschuiver

Niet langer leef ik van gebeurtenissen,
die ons toekomen uit de buitenwereld.
Tref mij iets droefs of sprookjesachtig heerlijk,
't komt uit mijn ziel, waar grenzen zich verwissen.

Ik heb gemeend, terwijl ik mij vergiste,
dat het geluk vast nooit zou wederkeren,
maar 'k laat mij door het leven niet bezeren
en zelfs de vrijheid zal ik niet meer missen.

Wie mij weerziet, hij ziet niet weer de zwoeger
naar 't eeuwig ideaal, waarmee ik vroeger
mijzelf voor wanhoop poogde te bewaren.

Ik hoef niet meer conflicten te verzoenen,
al zie ik zuchtend, tussen mijn visioenen,
de ogen van de Waanzin naar mij staren.

Einde van het lied

Ik gaf geen blijken van gezond verstand
door liefdesbanden met U aan te knopen.
Soldaten kan men niet tot trouw-zijn nopen:
die niet sterft, keert toch naar zijn vaderland.

Waar gij mij hebt gekust, daar bloeit nu open
een wonde plek met vlezig rode rand
en met een holte, die steeds ettert, want
ik had U lief zonder te mogen hopen.

Al blijft mijn lijf aan de barak gebonden,
al blijk ik in mijn diepste ziel geschonden,
ik lach soms om de waanzin van úw lot.

Zingt gij nu lied'ren tussen and're vrouwen
of vindt de zon U bij het ochtendgrauwen
tussen de distels eveneens verrot?

Dachau

voor Ed. Hoornik

Als mensen met de mensenrechten spotten,
hoort men van de wanhopigen eerst het gillen,
maar weldra volgt de eeuwigheid der stilte,
die uitgaat van een veld bezaaid met botten.

En die hier verder aan een water rotten,
eens glansden hemelen in hun pupillen
en ook het voorjaar, dat de boom deed botten,
kon nooit het heimwee van hun harten stillen.

Op deze wijs, in 't grauwe dal der zuchten,
zijn onze vrienden met een snik vergaan,
terwijl wij 't enkel hoorden van geruchten

tegengesproken, nauwelijks verstaan,
uit kampen, ook na eeuwen niet te luchten
van 't misdrijf aan onschuldigen begaan.

Evacuatie der gekken

De zonderlingen waren voortgewandeld
de weg af van 't voormalig gekkenhuis,
in 't kregel landschap staande, per abuis
door 't krijgsgewoel genadiglijk behandeld.

Van het beschoten dorp, met de oleander
en gevelpieken tussen melig gruis,
was enkel het voormalig gekkenhuis
van bleke kleur en aanzien niet veranderd.

De groep, naar geest en lichaam krom,
zag zich opeens weerspiegeld in een water
en keek, als trage dieren, langzaam om.

Zo stonden zij, rondom een oude frater,
uitdrukkingloos 't gezicht, zo bang, zo stom,
bij de verwoesting, in de oorlogskrater.

Thijs Maris

Het schoon kasteel met gouden nokken
in koesterende najaarsmist,
het houdt geen stand, Thijs, het verbrokkelt,
wanneer de zon zich weer verkwist.

Want als de mist is opgetrokken,
zo dromerig, zo vederlicht,
zijn alle dromen, die verlokken,
weer voor het heilloos blauw gezwicht.

Gij, die gedoemd zijt te verblijven,
ver van de vreugden vol venijn,
kent slechts de schimmen, niet de lijven,
in stilten blank, in mist ragfijn,

alwaar de ziel in 't eind onttrokken
wordt aan het dagelijks gericht,
dat tegen Ziel en God blijft wrokken
en ons aan traan en zweet verplicht.

Weet, als mijn hand ophoudt te schrijven
van wanhoop's droom, van wanhoop's pijn,
't is dat 'k mijn hart opeens verstijven
voel in Uw huiver-stil domein.

Ver van de marktschreeuw en het kijven,
de opschik en de valse schijn,
verkoost gij dromend heen te drijven
naar waar slechts blinden ziende zijn.

De muze

voor D.A.M. Binnendijk

Vóór het nieuw rythme vloeit, bereidt U voor
op de benauwenis der eenzaamheden.
Slechts wie de donkre uren heeft doorleden
vindt bij zijn Muze eindelijk gehoor.

Een oude wereld gaat in 't hart teloor
en haar verschijning, jarenlang beleden,
wordt, schoon gekoesterd, tegelijk gemeden,
voordat het licht der nieuwe dageraad gloor'.

Laat na naar roes of naar gevoel te dingen,
der Muze vleugelslag wordt men gewaar
in ijzige windvlaag van zielshuiveringen

als oude melodieën wonderbaar
zich mengen met het onvergeetlijk zingen
der bronzen stemmen van het Nieuwe Jaar.

Venus Kalipygos

Schoonbillige Afrodita van de Grieken,
wees billijk voor wie in een later eeuw
ontsteld wordt door zijn angsten en de schreeuw
der blinde vogel met de gouden wieken.

't Is niet uw Hellas en het uchtendkrieken
des lichts, dat ons nog langer houdt omringd.
Het lied, dat uit verkrampde harten zingt,
schiet als een pijl naar wit-besneeuwde pieken.

Wees billijk, wij verlangen eveneens
naar het moment, dat angsten ons ontvallen
en overblijft een wereld koel helleens

verweven naar Pythagoras' getallen.
Wees billijk, Venus. Straks niet, maar meteen,
opdat meteen de nieuwe lied'ren schallen.

Slang en adelaar

voor Charles Roelofs

't Was in een oude Mexikaanse stad
met rondom pieken van een verre keten,
dat ik begreep, haast wenend, hoe bezeten
wij zijn, daar pijn aan onze harten vrat.

Men zag het oppervlakkig hun niet aan,
een valse glimlach speelde op de gezichten
van wie gedwee hun bezigheid verrichtten
of naar de verte staarden in hun waan.

Pablo en Juan, of hoe zij verder heten,
zij leven als de weeldrige liaan,
die leeft buiten haar eigen medeweten,

totdat opeens in het benauwd bestaan
een woord vol boze gifstof wordt gesmeten
en legers, snoed of groots, tot stof vergaan.

Pijn

Ach, alle mensenwegen,
zij voeren tot de pijn.
Nu moet ik haar verplegen,
ik, die verpleegd wou zijn.

Ik luister naar haar snikken
zo luid als van een kind:
'Niet ieder kan zich schikken,
niet altijd leeft men blind.

Nooit laat zich achterhalen
de droom van zonde en vuur,
die voor het oog blijft stralen
als ware hij puur azuur.'

Zij heeft veel meer gesproken
soms woest en soms haast kalm,
bij tijden onderbroken
door stilten als door een galm.

Ach, alle mensenwegen,
zij voeren tot de pijn.
Nu moet ik haar verplegen,
ik, die verpleegd wou zijn.

Solveig

Hoe lang reeds, in de schaduw van de linden,
vertoeft Peer Gynt in deze dodengarde,
waar Solveig uitgestrekt ligt in de aarde,
doodstil, als allen, die zich hier bevinden.

Een stem ruist in de toppen van de bomen
en maakt misbaar, omdat zij is gestorven
en hij zolang, schoon uitgeput, verzworven,
najoeg, niet de beminde, maar zijn dromen.

Pas nu hij zijn verlangen niet verzaakt,
maar weer vermag zijn liefde te verduren,
voelt hij hoe zacht haar engelvleugel raakt

als hij in 't broeien der namiddaguren
alsof hij uit een donkre dood ontwaakt,
verwonderd omkijkt tussen kerkhofmuren.

Fatum

Ik zag de wallen van mijn vaderland,
indien ooit krachtig, thans geheel ontkracht.
Door indruk van ruïne overmand
weet ik, dat Spanje slechts haar einde wacht.

Ik liep het veld in, waar de waterval
der beken, van hun winterijs ontdood,
zich mengde met geblaat, droever dan ooit,
van schapen stromplend naar de oude stal.

Als ik tenslot, op de versleten drempel,
mijn eigen huis niet durfde binnengaan,
't was om 't verganklijke van het bestaan,

dat drukte op elk ding zijn aaklig stempel.
Niets was er van wat aan het oog zich bood,
dat geen herinnring inhield aan de dood.

(vrij naar Quevedo)

De profundis

Door nacht'lijk blauw, in mijn angstdroom gevloeden,
verdwaal en dool ik met verhaaste tred,
uit mijn onzalig, zij 't behaaglijk bed
straks naar mijn wanhoop of mijn doem ontboden.

Een nieuw hart heeft die U aanroept van node,
O Heer, een nieuw hart en een nieuwe mens.
Verlaat mij niet! Leen aan mijn vurige wens
het oor! Ik klaag mij aan, een levend-dode!

Ik ben geschapen naar Uw Eeuwig Beeld.
Zo Gij niet redt, tot wie zal ik mij wenden,
die mij mijn zondige loopbaan niet verheel

nu ik U smEEK: gord mij met moed de lendnen,
opdat ik in mijn wanhoop niet verspeel
't blank licht, waarin mijn nacht koom' tot zijn ende.

(vrij naar Quevedo)

Awa sa**I**

Bereid te sterven ben ik heengegaan
van wie mij slechts verdriet heeft aangedaan,
maar ben niet, daar ik haar heb liefgehad,
bereid bij mijn herinring stil te staan.

2

Het plein, waar ik de vragen van de dag
met stille vrienden te bespreken placht,
ik heb daar ook het giechelen gehoord
van wie mijn zinloze afgunst niet ontzag.

3

Door jarenlang ver van elkaar te leven
zijn wij in dromen met elkaar verweven,
besloten, liefste, tot de ergste wraak,
die in een stroom van tranen wordt bedreven.

4

Wij waren jong, begonnen pas te rijpen,
wij waren veel te jong om te begrijpen,
dat spelen met het vuur van liefdeswoorden
gelijkstaat met gevaarlijk messenslijpen.

5

Bij 't naadren van het bitter stervensuur
geev' God, die dooft des levens foltrend vuur,
dat wij nog eenmaal voelen op de lippen
de eerste kus, die eindelijk eeuwig duurt.

Een liefde

Voor E.

De liefde was begonnen,
die aan geen wet zich stoort.
Bezonnen onbezonnen
schreden zij verder voort.

Zij hebben niet gesproken,
maar hoorden steeds met klem,
en nauwlijks onderbroken,
een diepe, schone stem,

die sprak van donk're landen,
met weerschijn in de lucht,
alsof de huizen brandden
van 't dichtst bijzijnd gehucht,

en waar de waat'ren blonken
onder de grote wolk
en zij tezaam verdronken
diep in de diepste kolk.

Bezonnen onbezonnen
schreden die avond voort
die in de liefde vonden
hun wanhoop ongestoord.

De afwezigen

présente je vous fuis, absente je vous trouve

Vijf sonnetten uit Hades

I

Ik word steeds wreveliger, steeds meer verveeld,
het dodenrijk is slechts bewoond door gnomen.
Wij zijn postuum bij onze neus genomen,
er wordt verraderlijk met ons gespeeld.

Zoals die leven van de doden dromen
als een steeds bleker wordend dierbaar beeld,
zo weten wij, van 't leven niet geheeld,
liefdesbeloften zijn niet na te komen.

Blijf mij nabij, schoon wijf, verlaat mij niet.
Al ben ik dood, ik druip toch van verdriet.
Ik weet, het had zo anders kunnen wezen.

Eeuwig zie ik mijn vonnis in 't verschiet.
Nochtans, de eerste kus vergeet ik niet.
Adieu, mijn lief. En wees bedankt bij dezen.

2

De dronkaards en de andere watergeuzen
houden meer van de dochter dan de vrouw,
daar zij, ondanks hun grote bek, niet gauw
volwassen worden met hun paarse neuzen.

Onethisch als zij zijn doen zij geen keuze.
Grijp naar de pook! Zij maken het te bont!
Met volle bierkruik aan de wulpse mond
schalmeien zij hun steeds vernieuwde leuzen.

Dan treedt de stilte ook in deze harten,
de avond is gedaald, de dag vergaan.
Niet langer speelt hun veil- of geilheid parten.

Zij wandlen mede door de dodenlaan
waar men, beïnvloed door de schrijver Sartre,
doorloopt om niet voorgoed te blijven staan.

3

Dochterke lief, het is thans uitgekomen
zoals je vader te vertellen placht
de keren, dat hij in een duistere nacht
zijn kindeke in zijn armen heeft genomen.

Het dodenrijk heeft veel weg van de dromen
waarin men wild om gekke dingen lacht
ofwel een traan pinkt om iets teers of zachts
of rose bloemen plukt aan blauwe stromen.

Al heb 'k mijzelf vaak om iets liefs bedrogen,
al ligt het wonder buiten mijn vermogen,
ik weet thans dat het wél gebeuren zal.

Ik sta weer, tot het uiterste bewogen,
over een kind in rieten wieg gebogen,
terwijl de aard voortwentelt door 't heelal.

4

Geen mens sterft vooraleer hij is genegen
te worden opgenomen in het schuim
van grauwe wolken en het blauwe ruim
dat om ons land zich uitbreidt allerwegen.

De vogels hebben onze vrêe doorsneden,
zwarte of rode pijlen door het ruim
van helderblauw en grauw aanzwellend schuim,
maar ook de waan hoort ras tot het verleden.

Zij zaten samen op de groene vlakte,
mijn vrouw en kind, dat speelde met een bloem,
een ding van niks, dat aan zijn stengel knakte.

Terwijl ik toezag, hoorde ik gezoem
van stilte en geluk, waarnaar ik snakke,
hoewel 'k mijzelf terecht een dode noem.

5

Gruwzaam zijn zij die het geluk weerstreven.
Schenk toch je dochter aan de goede bastaard.
Hij weze al geen stamvee of geen raspaard,
waarom zij vraagt zal hij haar ruimschoots geven.

Zo jij je in de koloniale pas schaart,
zal zij haar vurige verlangens reven
en voortaan in de zore weemoed leven
van wie verwezen in 't champagneglas staart.

Drie bleekgezichten gaf zij reeds de bons.
Kijk niet te streng, vooral niet met een frons.
Wees flink en hecht niet aan de oude zeden.

Het leven is niet wat het vroeger scheen.
Vergeef mij als ik zeg wat ik thans meen.
Ik kus je diep, al ben ik overleden.

In mineur

Bohème

Gij zijt de vrouw met de teerlijnige figuur
die ik aanbid dagen en nachten, uur na uur.
Wij wonen zonder woorden in de klamme slop.
Zovelen gaan voorbij en slaan hun ogen op
maar hebben geen besef van het ontzind geluk
dat ik bij dag en nacht van uw bedroefdheid pluk.

Nocturne

De ogen wennen aan de lichten van de nacht
maar aan het harde leed elkander toegebracht
pas als de zijig-rappe dood is ingetreden
en ons bestaan teruggedeinsd is naar 't verleden.
Zij lag zo stil besloten in de zwarte kist
alsof zij mij doorzag of niets meer van mij wist.

Het zevende gebod

Lianen hangen zwart als kronkelende lussen
die wurgen zullen wie hier stilstaan om te kussen.
Wij lopen door, de hittige wellust in de benen
en in het hart de neiging om ons lot te wenen.
Wie weet is er een God, die iets weet van het leven,
en op de oordeelsdag ons allen zal vergeven.

Manzanilla

Onder de manzanilla-boom gezeten
vrijt met een ander mijn ontrouwe lief.
Zij doen van alles, heerlijk naar belief,
maar willen van het giftig ooft niet eten.
Ik ben bedroefd, ik heb het niet geweten.

De dichter

De wereld is geen plaats om langer te verblijven
al laat zich bij gelegenheid het leed verdrijven
dat gij diep in een late nacht verdwenen zijt
zilveren zacht en van het maanlicht begeleid
dat voortaan zal het glanzende papier beschijnen
waarop ik schrijven zal, tussen de grijze lijnen.

Kwatrijnen van de verloren zoon

Men kan zijn ziel als ook de pot verteren.
Ik denk soms naar mijn land terug te keren.
Ik laat dan als een blijk van wijs beleid.
mijn haren knippen en mijn wangen scheren.

Wat gister is geschied, geschiedt ook heden.
Ik zit in een der grote wereldsteden
maar denk toch aan de vrouwen van mijn eiland
bloemen uit sprookjesland, lieflijk van zeden.

Ik heb zo vaak gehoord, ik moet het laten.
Ik weet, van dichten comt mi weinig bate.
Maar zeg nu zelf, wat moet ik anders doen?
Ik ben zo zielsbedroefd, zo gans verlaten.

Zwervers als ik, zij leren heen te zweven
over de moeilijkheden van het leven.
Even vonkt iets als wanhoop uit hun ogen,
maar met een kwinkslag is dit ras verdreven.

Zij droeg schoolmeesterachtige brilleglazen,
't geen van haar blik de glans vaak deed verwazen.
Maar denk ik aan haar ontrouw en haar borsten
koel als meloen, ik zou wel kunnen razen.

Mij overvalt het misselijk gevoel,
dat ik geleefd heb voor geen enkel doel.
En toch hoe heerlijk is het, niet?, beminnen
met hartstocht, tussen lakens dun en koel.

Ik zie weer de magnolia's in de tuin
Ik zie ook hoe de haan tussen het puin
schuin van opzij mij opnam als ik driest
een sprong nam en trots wegreed op de ruïn.

De schildpad was beangstigd door mijn kuch
en wist zich stil te houden o zo vlug.
Dacht even ernstig na over mijn asthma
en liep weer verder met zijn hoge rug.

Mijn moeder heeft het huis nog pas gekuist.
Mijn vader wacht mij met gebalde vuist.
Of zijn mijn arme ouders schreiensmoede
reeds naar het vale rijk des doods verhuisd?

Tracht naar de hoogste wijsheid, speur naar goud
door paperassen of nog dichter woud.
Eens valt de avond en de sterren stijgen
boven een wereld, huiverig en oud.

Kent gij de zwervers en hun vreemde kwaal?
Bacillendragers van het ideaal
bekomm'ren zij zich om geen slijk der aarde
maar vinden evenmin het heilig graal.

Waarom heb ik U, eiland mijn, verlaten?
Waarom sloot ik mij aan bij de fanaten?
Terwille van lyriek en hersenschim
leef ik voortaan van haverhout vol graten.

Weet wel, geen mens bevrijdt zich van zijn schaduw
hoezeer hij ook van deze stille kraai gruw'.
Maar biedt men bij het sterven haar de voorrang,
zij antwoordt rustig: 'Ja, mijnheer, maar ná U.'

Als ik weerkeer, ligt zij allang begraven
tussen de tamarinde en agaven.
Ik sta daar maar, verlegen en perplex,
als om de waanzin van ons lot te staven.

Duid mij niet euvel als ik verder zwerf
en in mijn hart je zalig bijzijn derf.
Hoe zou ik schrikken van je angstige ogen,
zag je mij weer verschijnen op het erf.

Voor eeuwig ging het uur voorbij,
het uur van jou, het uur van mij.
Probeer het eens met naarstig bidden.
God in den hemel, sta ons bij.

Het eiland

Mijn hart, het gaat te keer
Ik zie de heuvels weer
Noch Londen noch Parijs
stel ik zozeer op prijs.

Mijn hart, het doet zo zeer
Mijn moeder leeft niet meer.
Ik hoor haar stille wijs,
al word ik oud en grijs.

Ach leven al te zwaar
waarheen ik tuur of staar
Ik moet nu weer op reis
naar Londen of Parijs.

(woorden voor de gitaar)

De anonymus spreekt

Al heb ik je bespogen,
al heb ik je bedrogen
Al heb ik je bemind
gelijk mijn eigen kind,
het is toch om het even
bij hoog of laag gebleven.
Ik ben een omnivoor
en roddel eeuwig door.
Nu eerst moest blos der schaamte
doorgloeien mijn geraamte,
want of ik aai of priem,
ik blijf toch anonym.

De paarden

‘Jouw paarden zijn geen echte paarden.’
Je hebt gelijk, my heart, my darling.
Het zijn maar paarden voor de zwijnen.
De jaren komen en verdwijnen.

Vertrek

Wie weet moet men de wereldbol bereizen
alleen om zijn geluk te ondergraven.
Nog zien wij afscheidnemers trosgewijze
nablijven op een mat verlichte kade.

Straks zullen wij, van weemoed zwaar beladen,
de oude stad nog eenmaal zien verrijzen
om in de mist, die hangt rondom de haven
te glanzen eerst, dan schimmig te vergrijzen.

Ik heb geen oog gehad voor zoveel dingen,
die ik alleen maar aanvang te beminnen
omdat zij nu voorgoed achter de kimmen
teloorgaan, waar ik, in herinneringen
die soms opflakkeren en dan weer dimmen,
mensen en vogels steeds zal horen zingen.

S.S. Boskoop 1948

Het bouquet

Zij heeft vergeefs gewacht, hij zal wel niet meer komen.
De avond sterft in vale kleuren voor het raam
waar hoop zich mengt met vrees en vrees met wilde blaam,
dat hij gearzeld heeft en haar niet heeft genomen.

Een poos is zij bevredigd met een santekraam
van woorden, nog eens woorden, krank en niet te tomen
voor wie in liefde-gloed een strijd voert met fantomen
en weent dan zachtkens voor zich heen 'dat hij zich schaam'.

Er valt rondom een stilte die zij niet begrijpt.
Er is geen leed zo diep of van harts diepste zeer
wijkt wanhoop als het tot de donkre weemoed rijpt.

Dan nadert zij het eenzaam gloeiende bouquet.
Hoe langzaam dalen lippen tussen bloemen neer,
nirwana van een ziel verheerlijkt, 'schoon besmet.

Chailot 1951

De vierkante traan

Op een rij staan de huizen, op een rij
in rechte lijn staan de huizen
vierkant, vierkant, vierkant
op een rij staan de huizen
in rechte lijn staan de huizen
vierkant werd de ziel van de mensen
ik zie hun hoekige schouders
en hun ideeën staan op een rij,
hun ideeën staan in het gelid.
Ik heb dit alles aangezien
ik werd bedroefd
ik heb geweend
mijn traan was vierkant.

(naar het Spaans van Alfonsina Storni)

De slaaf

Ik had geen leven, ik ga de dood in.
Wreedard zonder ziel.
Hoe vin-je de wonden op mijn rug?
Hoe vin-je dat ik aan alle kanten bloed?

Geen ogenblik was ik veilig in je handen.
Zonder reden sloeg je mij in het gezicht.
Je hebt mij gebonden en in de zij getrapt.

Je hebt mij gestriemd met de karwats.
Je hebt mij gesleurd over de barre grond.
Het dagelijks voedsel heb je mij onthouden.

Wees tevreden. Je hebt je doel bereikt.
Nog één minuut en ik barst en sterf.
Maar de geschiedenis is nog lang niet uit.
De rekening wordt ingediend
ná mijn dood.

(naar het Papiamento van Pierre Lauffer)

Bestaat er iets heerlijkers?

Bestaat er iets heerlijkers
dan een droom?
Iets heerlijkers dan zorgeloos bedenken
van alles
van alles
wat alleen maar kan gebeuren
in een vage, ijle droom?
Bestaat er iets heerlijkers
dan te vergeten
dat je straks terug moet keren
in een wereld vol droefenis
waar het keien regent
van waarheid en bitterheid.

De kinderen schreien
De moeders tobben zich af
De haan kraait voor de derde maal
En je ligt er maar
En je droomt
van iets heerlijk
van iets pittigs
of liever nog van iets
bovenmate schoons.

(naar het Papiamento van Pierre Lauffer)

Schemer

Het wordt mij droef te moede,
al weet ik niet waarom.
Ik zie de zon verbloeden
diep aan de horizon.

Spreekt hier een voorgevoelen
verward en onbestemd,
of slechts een niet vermoede
zwakheid van temperament?

Wij zien soms in 't verschiet
een pijn, nog ongeboren,
die aanzwelt tot verdriet
en alles zal verstoren.

Ook smeult het sintelvuur
van oude herinneringen
die in het schemeruur
zich nodeloos verdringen.

Hoe is het uit te maken
welke diepverborgen snaar
herinnering weet te raken
met haar verstild gebaar?

Wij raken doodeenvoudig
met angst vervuld voor 't Zwart
dat nadert, grauw en grauwer,
en ons bedrukt, benart.

Want boordevol gevuld
van pijn blijkt geheel ons wezen.
Wij zijn in nacht gehuld,
gehuld in waan en vreze.

De nacht duurt slechts één nacht.
Hoe lang kunnen nachten duren!
Wie weet wat ons nog wacht
in deze stille uren?

Een nacht duurt soms wel eeuwen,
hoe langzaam schrijdt hij voort.
't Is nodeloos gillen en schreeuwen,
wij worden toch niet gehoord.

Voordat zijn tijd is verstreken
kan veel treurigs zijn geschied.
Ook zij, die nog niet zijn bezweken,
storten des nachts in het Niet.

Bedenk, zonder tegenspreken,
wij zijn kinderen des doods,
al lokt het glanzend teken
van iets schoons of oneindig groots.

Het wordt mij droef te moede,
al weet ik niet waarom.
Ik zie de zon verbloeden
diep aan de horizon.

(naar het Papiamento van J.S. Corsen)

De afwezigen

Die dag klopte ik aan een deur. Zij maakten open.
 Ik trad binnen. In de salon vond ik niemand.
 Ik voelde mij droevig worden van eenzaamheid.
 Aan een knecht, die voorbijliep, vroeg ik naar Jonker Liefde.
 - Iemand van die naam, zo zeide hij,
 hebben wij hier nooit gekend, máár...
 (en hij zweeg daarbij een poos
 en hij hief daarbij de vinger),
 is u verlegen om een smoesje,
 dan roep ik wel de hoogbegaamde Jonker Kletskaus.
 - Alsjeblief niet, mijn beste. Dan maar liever
 Vrouwe Vriendschap -
 - U zegt, mijnheer? -
 - Vrouwe Vriendschap, zeg ik - Ach die, ja die,
 die is gescheiden en heet thans Mevrouw
 het Verraad -
 - Ik krijg zeker evenmin kans
 het symbool van de trouw te zien -
 - U zegt? - En evenmin Vrouwe Medelijden? -
 - Zij is op reis gegaan en ik geloof vast, die keert niet weer.
 - U wordt wel bedankt. Tot ziens - God zij met U.

Dit zijn de dingen, die gebeurden,
 toen ik de treurige moed had
 te kloppen aan de deur van een hart.

(naar het Spaans van J.S. Corsen)

Adios

Hef je klagelijke toon,
vogel in de kale boom.

Van het lied van jou en mij
spoedt het schone uur voorbij

en van ons rest evenmin
anders dan herinnering.

Als de gouden avond nadert
nog van zomerlicht verzadigd,

hef je klagelijke toon,
vogel in de kale boom.

Piëta

Hoe was het streven vriendelijk, soms groots,
van die zijn Heil en Heilig Hart verpandde
aan de verschrikking der verworpen standen
en werd gesmeten in de kuil des doods.

Wat hij aan lijfliks had, ligt in haar handen
en in de eenzaamheid der moederschoot,
aan weer en wind, aan smaad en laster bloot,
de goegemeente tot een eeuwge schande.

Maar als zich haar bedroefde ogen heffen,
daar haar mismoedige gedachten treffen,
ontwaart zij, in de breuk der wolkenbanken,

terwijl zij aanvangt juichend te beseffen
hoe doodspijn gloeit ook in de schoonste ranken,
onaards haar Zoon met de doorboorde flanken.

(naar een schilderij uit de zeventiende eeuw)

Maarts refrein

Van angst gelouterd is mijn denkziek brein
nu ik vereenzaamd in de nacht ontwaak
en peins en peins en aan de hemel vraag
om de genade van zijn Maarts refrein.

Weer hoor ik in de winternacht, eerst vaag,
in ademloze nacht, zo schoon, zo grijs,
het voorwoord tot de opgetogen reis,
die ik, straks in de lente, droomziek waag.

Langzaam, hoor ik, ontbloeien nu de knoppen
diep in de kille takken bladerloos
nauwlijks bevrijd van sneeuw en winterhoos.

Het zaad, dat kiemt, heeft evenmin als gij
de wetenschap van 't stralende getij
en hoort ook slechts de val der regendroppen.

(naar het Engels van George Santayana)

**Tussen de grijze lijnen
en andere gedichten**

voor Pierre Dubois in vriendschap

Witte nachten

Vrouweportret

voor Noella Pontois

In maanlicht hoogstverbaasd
blijft zij bij 't venster staan
beeld dat in beeld verwaast
uur dat in uur vergaat

en in een oogwenkflits
iets zinderends verraadt
iets teers en gloeiend wits
dat niet en toch bestaat

een tijdloos ogenblik
dat zij zich anders weet
dat zij zich argloos schikt
in maanlichts dunste kleed

en aldus hoogstverbaasd
één adem lang bestaat
beeld dat in beeld verwaast
uur dat in uur vergaat.

Liaison triste

Ik weet niet hoeveel jaren
van maanlicht sedertdien
ik streelspeel met haar haren
en poog haar aan te zien.

Haar ziel is mij onttrokken,
haar lijf bleef nog als pand.
Zij laat zich niet meer lokken,
zij deinst naar 't ander land

waarvan zij in de schemer
de vage kustlijn ziet,
terwijl ik haar vervreemde
uitdrukkingen bespied

sedert ik zoveel jaren
van maan tot maan nadien
speel met haar gouden haren
en poog haar aan te zien.

In memoriam

Het duurt een eeuwigheid, er hangt een lage maan
doodsbleek, reeds voorbestemd niet lang meer te bestaan.

Wij lopen in de mist elkaar steeds tegemoet
terwijl zijn vage schim wint aan onaardse gloed.

Steeds tegemoet, er komt geen einde aan dit spel
dat zweeft tussen het weerzien en een zwaar vaarwel.

Talbes

pa mi amigunan boneriano

Talbes ta bolbe e día
un día di puru alegría
of un nochi di puru tristeza
di luna cla bo'i pal' i sía.

Talbes ta bolbe e día
cu cadushi i pal'i sía
ta braza otro na Boneiru
cu cariño di famía.

Talbes ta yega e día,
tur maishi tin nan simía,
cu hasta obrero i capitalista
ta reuní cu simpatía.

Talbes - me di'ey ta leew ainda
mas leew cu cunucu di Ma Linda.
Ma por fabor no perdè fe ni esperanza
no obstante *tur nos pena na caminda.*

Postscriptum folklórico

Den e poesía 'ki mi ta hasi uso di algun expresión cu ta netamente boneriano. Na Boneiru bo por topa un gran cantidad di pal'i sía. E palu aki ta sumamente sensitivo. Si e ta crece so, mi ke mèn sin muraya of sin otro palu of mata den su vecindad, e ta crece normalmente, pues cu un empuhe vertical, manera tur otro palunan. Ma dzjé momentu cu tin otro vegetación bandi dzjé, p.e. cadushi, locual ta sosedé cu frecuencia, su tronco i ramonan por hanya forma sumamente stranyo i e or'ey lo bo por weta pal'i sía cu ta braza cadushi i vice versa. Mi ta hasi uso tambe di e expresión 'cunucu di Ma Linda', locual ta basá riba un storia cu Louchi Sanjacobó di Rincón a yega contami awó ya ta cincuenta anyá pasá. Un hoben ta topa na un fiesta un señorita, por ta un viuda di poco más edad cu né, ma en todo caso mashá bunita i riquísimo, i cu ta invité cu un sonrisa medio diabólico medio angélico pa bishité na su cunucu. Despues di algun tempu nos hoben ta disidi di cumpli cu e invitacion loke ta parsele un tarea hopi facil, pasobra e señorita of viuda diabólicamente angélico a dunele su direcció pero probablemente di un manera mas o menos vago. Sea como sea, e hoben no ta logra hanya e cunucu i al fin al fan e ta bolbe su cas caminda e ta descubrí cu entretanto tur cos a cambia, de todo en todo, i cu e mes a bira un homber bieew, cu cabey gris i blancu, yen di rimpel - Que el Todopoderoso nos proteja!

T.N. Michelangelo 1970

Vandaar de maandag

De gaucho

De zoele wind
streelt langs de droge lippen
van de gaucho,
speelt met de manen
en de staart van zijn paard.
Drie weken lang hebben de dieren gegraasd
hun dorst geleest,
zonder oordeel des onderscheids
gehurkt, gesnurkt;
geschurkt, gekurkt.
Drie weken lang,
maar nu heeft de kudde
haar rust doorbroken.
Zij kan niet langer
haar opwelling weerstaan.
De kudde in stampeed
stuift naar een onherkenbaar doel.
De dieren stuiven voort,
het leven stoomt uit hun neusgaten.
Hoe onwaarschijnlijk eender
zijn deze dieren
op een enkele na
die van terzijde opneemt
met zijn glazen blik,
het boze oog
zoals men zegt
wanneer men later
veel later,
van het onheil spreekt.
De gaucho houdt zijn piek gereed
Het paard is vlees geworden onverschilligheid
Het laat een lange
staartvlechtscheet

een paardescheet
zonder innerlijke overtuiging
zonder uiterlijke noodzaak.
De gaucho staart naar de verte
naar het zichtbaar dalen van de zon
die zich verdrievoudigt
tussen vuilgroene wolkenhagen.
Hij weifelt tussen mijmeringen
en herinneringen.
Mijmeringen
van de Virgen del Valle
van de Virgen de Coromoto.
Herinneringen
aan de gewilligheden
van de puta's van de llano.
De virgen's en de puta's,
de maagden en de hoeren,
zij dragen eendere namen
Maria Margaretha Magdalena
Misschien zal ik de avond niet meer halen
Zij dragen eendere mooie namen
Zij zingen met engelekelen
of kwelen in de bordelen
De wolken jagen in het luchtruim
Wat kan het schelen?
Zij kwelen en zij strelen
Het wordt onheilspellend stil op aarde
Bid voor ons.
Bid voor de gaucho's. Amen.

Vandaar de maandag

Ik heb er meer dan genoeg van een mens te zijn.
Ik loop maar naar binnen, in de zaak voor herenkleding, in de bioscoop.
Ik ben tot op de draad versleten, geruisloos als een zwaan van vilt
die reilt en zeilt over een water van loodgrauw oerbegin.

Geuren uit de kapperszaak kunnen mij tot tranen toe ontroeren.
Ik verlang alleen maar naar rust, tastbaar van wol of steen.
Ik wil dit alles niet meer zien, geen gebouwen, geen fraaie tuinen,
geen marktwaar, geen schildpadbrillen, geen lifts.

Ik heb meer dan genoeg van mijn eigen voeten en nagels,
de scheiding van mijn haardos en mijn schaduw,
Ik heb meer dan genoeg van dit bestaan.

Hoe heerlijk zou het anders zijn
een notaris de doodschrik op het lijf jagen
een versgeplukte lelie in mijn hand.
Of een onthutste non de genadeslag toedienen
achter het roodaangelopen oor.
Hoe heerlijk zou het zijn
de straten door te jagen
gewapend met het groene lemmet
en kreten slakend tot de doodskou mij bevangt.

Ik wil niet langer wortelschieten in het duister,
weifelziek naar alle richtingen, huiv'rend van slaap,
steeds dieper dringend in de vochtige ingewanden van de aarde,
afwisselend voedingsstoffen slurpend, op gedachtenweefsels terend.

Ik wil eindelijk bevrijd zijn van ramspoedige wisselvalligheden,
Ik weiger nog langer wortelschieten in mijn eigen graf,
of andermans graf, de wulfels van de doden,
verstijfd van koude, versteend van angst.

Vandaar de maandag die riekt naar petroleum
wanneer hij mij opvangt met mijn gevangenisgezicht,
de maandag die huilt en krijst als zijn rad door onze wonden schuurt
en sporen bloed achterlaat van 's morgens vroeg tot middernacht.

Hij drijft en duwt mij in afgelegen hoeken, in vochtige percelen,
in hospitaals waar de botten uit de vensters puilen
naar de schoenmaker waar het ruikt naar azijn,
naar straten met de afschrikwekkendheid van afgronden.
Zie daar de vogels van zwavel kleur, zie daar de ingewanden
die hangen aan de deuren van ontruimde krotten.
Of de valse tanden in de koffiepote.
Of de spiegels
met hun booby-traps van ingetogenheid en schaamte.
Zie daar de rest: overal navels, parapluie's en gifpotten.
Ik wandel in alle kalmte verder,
kalmte in mijn ogen, mijn schoenen,
mijn toorn, mijn voorgewende achteloosheid.
Ik laat mij niet weerhouden, ik ga voorbij.

Vorbij het kantoorgebouw en de winkel voor orthopaedische instrumenten.
Vorbij de binnenplaats waar men het wasgoed aan de ijzerdraad ziet hangen.
Onderbroeken, handdoeken en hemden waaruit vocht sijpelt.
Het zijn langzame, vuile tranen.

(naar het Spaans van Pablo Neruda)

Be-Bop brief

aan dr. Christiaan Engels op Curaçao

Wat doe je Engels, als de dagen voor je komen
 met ontstoken ogen,
 met klierzwellig
 aan hun achterpoot,
 met de bedenking
 van balk
 en splinter
 in het ontstoken oog?
 Want je begrijpt wel, Engels,
 dat is de primordiale vraag
 die dagelijks zich stelt
 en dagelijks onopgelost
 weer wordt verwezen
 naar de kleine oude lade,
 waar zij worden opgeborgen
 de vreemde dingen,
 de allervreemdste dingen;
 de twijfelachtige zegelring
 (bewijs van je markizaat)
 de doorzichtige lila schaal
 van de kangreew*
 (bewijs van je speelsheid aan het strand)
 de dunne
 ijldunne bikini
 (bewijs van eenzijdige ontucht)
 het vijfjarenplan in slordig handschrift
 (bewijs van hoogmoedswaan).
 Ik noem er maar enkele
 om van de rest te zwijgen
 en niet in herhaling te vervallen.
 Wat moet je doen?

* krab in het Rifslijk op Curaçao.

Wat moet je doen?
 Quo vadis
 op de rug van het glazen speelgoed?
 Het antwoord staat gereed
 als je niet beter weet,
 als je maar weet te wittern,
 zoals de Duitsers zeggen
 (niet zonder parmantigheid)
 Het antwoord staat gereed.
 Je moet maar componeren:
 tumba's, rumba's,
 punya's,
 kapellen, poëmen
 en andere verwisselbare objecten.
 Het antwoord staat gereed.
 Het gaat om repareren:
 patiënten, ziekenhuizen,
 landhuizen
 en andere verwisselbare subjecten.
 Het antwoord loopt
 tenslotte leeg.
 Het gaat om concipiëren
 robuuste tweelingen
 en gelijkwaardige eenlingwezens.
 Ainsi soit il
 zeggen de Fransen
 met hun Pernod en hun argot.
 Ta importami un bledo.*
 Dit is het Papiaments
 van de Eilandsraad.
 Het mot maar,
 zegt de Amsterdammer
 van Drie Hoog Achter.
 Maar let goed op.

* het Papiamentse equivalent voor 'ik lap het aan mijn laars'.

Nu komt de goocheltoer.
Van al dit componeren,
repareren
en concipiëren
blijft niet anders over
dan de ijle rook,
de allerijlste rook
de haast onzichtbare rook
van Abel's offer
in de namiddag
als de leden van het kleinvee
weer worden opgesloten in de kraal.
Misschien verneem je uit de verre verte
nog de woorden
van de Prediker.
IJdelheid der ijdelheden
Of het veel schoner woord
van Paul Verlaine
Je suis plus pauvre que personne
mais tout ce que j'ai je vous le donne.
Woorden die gesproken worden
in Sodoma.
Dan zijn ze onecht
Of op de mestvaalt van Job
Dan zijn ze echt.

Klaaglied voor een meisje

O meisje tussen de rozen
 O meisje in de vlucht van duiven
 O bolwerk van schoonheid tussen de vissen en
 de rozenstruiken
 Wat is je ziel anders dan een fles ziedend zout
 Wat is je huid anders dan de vage geur van druiven
 en de klank van verre kerkklokken.

Ongelukkigerwijs heb ik niet anders te bieden
 dan mijn afgeknipte nagels
 mijn verdrietige wimpers
 mijn muziekinstrumenten die de muziek niet
 overleven
 de dromen van mijn hart op drift
 dromen van werelden die ineens storten
 van ruiters die voortijlen naar de horizon
 ruiters of jockeys in het zwart
 dromen van een pijnlijke hurry en worry
 dromen van haast en rampspoed.

Hoe anders kan ik van je houden
 dan met diepe kussen en duistere papavers,
 met veldbloemen bevochtigd door de regen
 met mijn blik gericht op de paarden,
 die zienderogen tot as verbleken
 of op de honden om ons heen die steeds meer een
 gele kleur aannemen.

Hoe anders kan ik van je houden
 dan met een vreemde golfslag tussen mijn schouderbladen
 temidden van de onrust van zwavel en klotsend
 water.

Ik kan niet anders dan tegen de stroom inzwemmen.
Voorbij de kerkhoven die deinen op onbekende
stromen.

Voorbij de weemoed van waterweiden op de kalk
van de graftomben.

Ik raak verward tussen de dode harten.

Ik raak verward tussen de gemiste kansen
van kinderen die niet begraven werden.

De dood heeft zich diep in mijn leven ingedrongen.

De dood heeft zich diep in mijn leven ingezogen.

Diep in de verlatenheid van mijn hartstochten.

Diep in de hulpeloosheid van mijn kussen.

Mijn hoofd is onderworpen aan de stroom van het
water.

Mijn hoofd met haarlokken die alsmaar aangroeien
die steeds meer sluik worden, steeds droefgeestiger.

Water voortstromend met de gestadigheid van
onzichtbare tijdmeters.

Water met nachtelijke stem, met de stem
van vogels in de regen, met de schaduw
van vleugels die niet langer mijn huidrend lichaam
beschermen.

Ik sta mij hier maar aan te kleden,
ik sta mij hier maar te bekijken,
ik sta mij hier maar te bestuderen
voor de spiegel en het vensterglas,
maar tegelijk hoor ik,
ik hoor het steeds duidelijker,
hoe iemand ergens in de verte
in tranen losbarst
in snikken losbarst
en mijn naam roept
met een droevige stem geërodeerd door het lange
tijdsverloop.

Ik zie hoe je daar staat,
recht op je voeten en je benen.
Ik zie hoe je daar staat
met je glanzende tanden in het zich herhalend
weerlicht.

Wat kun je anders doen
dan mijn muizenissen uitwissen.
Wat kun je anders doen
dan de legers van termieten tenietdoen.
Je staat daar midden in het leven,
met de bijen, de tranenverwekkende uien,
het abc-boek van de beginneling.
Je bent een en al glans, groen en blauw, als het
scherp van het zwaard.

Je staat een en al op trillen, als een rivier,
in afwachting van de naderende aanrakingen.
Laat mij niet alleen. Kom bij mij,
zoals ik hier sta, mijn ziel in het wit gehuld.
Ik verwacht je. Je bent een tak bloedrode rozen
of een kelk van as en schuim.
Ik verwacht je met je stugheid van het paard
en je blozen zoals ook appels dat doen.
Ik verwacht je. Je treedt bij mij binnen in een
duistere zaal
met een verbrijzelde kandelaber
met verbogen stoelen voor de naderende winter
en op het tapijt een kortgeleden bezweken duif,
met een bandje en een nummer om de hals.

(naar het Spaans van Pablo Neruda)

Kwatrijnen uit Fort Amsterdam

Kwatrijnen uit Fort Amsterdam

Vergeef

Vergeef mij als ik dit of dat vertik.
Vergeef mij als ik wik voordat ik mik.
Eenieder streeft naar het subliem moment.
Momenten duren maar een ogenblik.

Dec. 1969

Droevig eiland droevig volk
droevig eiland in de kolk
van de maalstroom van de maalstroom
droevig eiland zonder tolk.

De tuin

Vroeger bastion, werd het een luxe-tuin
met tegels van grijs zandsteen en arduin.
De troepiaal zingt van haar lief en leed.
Het uitzicht is nog steeds een stad in puin.

De galerij

De gouverneur loopt door de galerij.
Daar hangen zijn voorgangers, zij aan zij,
vrijwel vergeten zonder onderscheid.
Hij droomt steeds vaker van vergetelheid.

Y tu voz

Tarde venido
 pronto ido.
 Y tu voz clara
 en mi oido.

Pregunta

Awò cu ta manicomio of cu ta cementerio
 Awò cu ta demasiado hippy of demasiado serio
 Awò, mi amor, awò mi dushi, con mester hasi
 Awò cu ta manicomio of cu ta cementerio.

For a Soldier's Album

Soldiers do not die, they fade away,
 Said a general in array or in disarray.
 It could not be otherwise, you can be assured.
 Also governors sometimes die and sometimes fade
 away.

For a Children's Album

I'll take my memories with me far away
 with the hope to return some day.
 It might be in sunshine, it might be in rain,
 friends will always meet again.

Naschrift.

Het gouverneurshuis op Curaçao, in het Fort Amsterdam, is gebouwd op de westwal tussen twee bastions die, na verwijdering der vuurmonden, beplant werden met typisch tropische bomen, wayakà, eucalyptus en flamboyant, en struiken, vooral bougainville, cayena en oleander. Bovenstaande kwatrijnen werden geschreven tussen einde 1969 en begin 1970 gedurende de nadagen van de onlusten op Curaçao, naar aanleiding van gesprekken met oudere en jongere bezoekers, Hollands, Engels, Spaans en Papiamento sprekenden, voornamelijk militairen, zakenlieden en vakbondleiders, een enkele maal ook een verdwaalde kleuter met een kinderalbum. Het vijfde kwatrijn, in het Spaans, zou als volgt kunnen worden vertaald:

En je stem

Laat verschijnen
spoedig verdwenen
en je klare stem
in mijn gehoor.

Het zesde kwatrijn, in het Papiamento, kan als volgt vertaald worden:

Vraag

Nu dit zijn einde vindt in het gesticht of op het kerkhof.
Nu het vrolijk-hippie wordt of bloedige ernst.
Nu, mijn liefste, wat moeten wij in godsnaam aanvangen.
Nu dit zijn einde vindt in het gesticht of op het kerkhof.

Lectori salutem. Que le bon dieu vous bénisse, om met een franse bede te besluiten.

Verantwoording

De bundel *Tussen de Grijze Lijnen* bevat een keuze uit de eerder verschenen plaquettes *Bekentenis in Toledo* (1945), *Navrante Zomer* (1946) en *De Afwezigen* (1952) [afdeling I, *Tussen de grijze lijnen*, hier niet opnieuw afgedrukt], gevolgd door gedichten nadien voornamelijk in het tijdschrift *Tirade* gepubliceerd [afdelingen II t/m IV, hiervoor op p 77 vlgg. afgedrukt].

De dichter wordt geboren, zo meent deze existentieel-romantische dichter, wanneer de mens met schrijverstalent bemerkt dat een ondefinieerbaar iets is verloren gegaan, dat op generlei wijze zal kunnen worden teruggevonden, zodat hij voor de keuze wordt gesteld het schrijven na te laten, hetgeen hij toch niet nalaten kan, of voortaan tussen de grijze lijnen te schrijven.

Verspreide gedichten

Season in London

Deze rijmen maken deel uit van een reeks geschreven in 1927. Het lag in de bedoeling dat zij dienst zouden doen voor een show als inleiding of besluit van typisch Londense taferelen, rijtoeren door Hyde Park, het theaterleven van Strand enz., die zouden moeten worden geënceneerd, gedeeltelijk in de vorm van pantomimes, gedeeltelijk à la commedia dell' arte waarbij de spelers hun eigen tekst improviseren. De show werd nimmer opgevoerd.

Hyde Park

Hoe heerlijk bij mooi weer voorname Britten
in Hyde Park op hun paarden te zien zitten
Wij zijn voor 't leven binnen, katekop,
als je mij 't goud bezorgt van die gebitten.

Strand

Er stroomt, al heet het zo, door strand geen water.
Er stroomt een menigte naar het theater.
Daar kan men zien van al wat heerlijk is:
een man bemint een meisje en verlaat 'r.

Taxi

Natuurlijk zal ik de taxi wel betalen
Als ik het naderhand maar in mag halen.
Want ik heb ook een meter aangezet,
die alles opslokt, ook jouw bloedkoralen.

Red lips

Niets liever, Rozemonde, dan bij monde
van een mooi kind mijn noodlot te doorgronden
Niets liever dan met frisky brisky whisky
een laatste nacht in Londen af te ronden.

Striptease

Ik maal op mijn potato-chips
en kijk aandachtig naar de strips
kwa kwa kwa. Wat lach ik luid
I look at lips, I look at hips.

Dreary Lane

De vette jaren gaan,
de maagre jaren komen.
Wat een benauwd bestaan
voor ladies met haar gnomen.

East End

Ik voor mij heb geen neiging tot morphine,
waarvan men zich zo graag schijnt te bedienen.
Ik blijf hier in de lobby met mijn dagdroom.
Dat is, zoals je weet, mijn clandestiene.

Savoy

Ik kan niet instaan voor gevoelens later
die omslaan van verliefdheid in een kater.
Ik zwijmel rythmisch met een vlotte lady
Binnen het uur blijkt zij mijn grootste flater.

Romance

Het mistig Londen gaat hij nu verlaten
hoewel zij samen over huwen praatten.
Boudweg gesproken is hij al getrouwd
Hij schaamt zich diep. Zij is in alle staten.

Bon voyage

Darling chérie, wat is je overkomen,
dat wij naar Napels, niet naar New York stomen?
Verdomme, graai toch uit de juiste zak
Wanneer er weer passage wordt genomen.

Desoriëntatie

Wellicht door een fout op zijn poolkaart
kwam de dolende ridder Den Doolaard
terecht in een Kuyl
waar het week is en vuil
en het sop doorgaans weinig de kool waard.

Indisch meisje

Het innig beeld van haar mij bijgebleven
heeft zich vermengd met laatre werkelijkheden.
Tot mijn geluk. Want anders was mijn heden
zeer vaal, o, niet zo glinsterend doorweven.

Ik immers ben geland op vele reden
waar eerst de palmen uit de verte wuiven.
Men ziet daarna de grote stofwolk stuiven
tussen de mensen, wrang en ontevreden.

Zij was zo jong. Zij had zulk lieve handen.
Zij kwam uit Padang en zij sprak van Indië
met de verschrikte ogen van een hinde
alsof zij in het ver groen land belandde
waar zij steeds mij, ook ik steeds haar beminde...
Dit land is, wreed verwoest, niet meer te vinden.

Twee mensen

Ach, alle mensenwegen
zij voeren tot de pijn.
Nu moet ik haar verplegen,
ik die verpleegd wou zijn.

Ik zag eerst het getover
der vrouw die zich ontkleedt.
Dan denkt men nauwelijks over
aanwezigheid van leed.

Maar onverwachts haar snikken
zo luid als van een kind.
Niet ieder kan zich schikken.
Niet altijd leeft men blind.

Wij hebben slechts vijf zinnen.
Die stuiten steeds op pijn.
Nu moet ik haar beminnen,
ik die bemind wou zijn.

Heg noch steg

Toch moet je mij een ogenblik aanhoren
wanneer ik dit verschrikkelijke zeg
dat wij, jij ook, ik ook, wij zijn geboren
slechts tot volharden op de eigen weg.

Al kan men zo elkaar niet toebehoren
al weet men in dit leven heg noch steg
ach, wil mij nog een ogenblik aanhoren
wanneer ik dit verschrikkelijke zeg:

ik laat mij meestal door mijn werk bekoren
(men acht zich dan het paard met ploeg of eg)
zolang ik niet, in somberheid verloren,
in 't slijk van leed en bittere wroeging dreg.

Het beste is: laat je niet langer storen
wanneer ik zwijg of iets verschrikk'lijks zeg.

Luis Palés Matos**Njam-njam**

Njam njam. In het blanke vlees
de negertanden. Njam njam
De scharen van de monden
met rondom spieren. Njam njam
Steeds op en neer de kaken
met een dof ritme. Njam njam
De woeste nacht verslindt de
wouden en jungles. Njam njam

Njam njam. Afrika kauwt
in alle stilte. Njam njam
zijn maaltijd van ontdekkingsreizigers
en missionarissen. Njam njam
De eerste die tot Tanganjika
is doorgedrongen. Njam njam
en bereikte Teembandoemba
de grootmatriarch Njam njam

Njam njam Fetiesjen spalken
de mond wijdopen. Njam njam
En de pupillen van het spook
schroeien van gloed. Njam njam
Het bloed van het slachtoffer
bedwelmt de totem. Njam njam
En Nigritia is een en al tanden
en in de nevelen. Njam njam

Azië droomt zijn nirwana.
Amerika danst zijn jazz.
Europa speelt, theoretiserend.
Afrika gromt: njam njam.

Serenade

Ik blijf in ongenade,
al blijkt haar silhouet
na mijne serenade
in 't venstervak gezet.

Al vraag ik om vergeving
voor 't hart, dat niet genas,
ik zie slechts de beweging
der lippen achter 't glas.

Weer smeekt gij mij gebiedend,
liefste, van hier te gaan,
daar anders uw bespieder
u wurgen zou of slaan.

Beide zijn wij gevangen,
gij bij een vreemde man,
ik in dit droef verlangen
om dat, wat toch niet kan.

Ik blijf in ongenade,
al blijkt haar silhouet
na mijne serenade
in 't venstervak gezet.

Kleine ballade op 10 mei

De wereld gaat voorbij
de mens blijft zij aan zij
die haat en liefde deelt
die kweelt of zich verveelt
het onverzadigd hart
rijmt altijd nog op smart
zo eenzaam als de doem
van dichters als Jacques Bloem.

Zo zacht en onverstoord
door Satan die bekoort
zo zacht maar onverlet
door schijnvroom vals gebed
zo zacht maar onbesmeurd
door vrouw die geurt of zeurt
zo eenzaam als de doem
van dichters als Jacques Bloem.

Zo stil en ongewild
uit stadsgewoel getild
zo stil en onverwacht
als blauw licht in de nacht
zo stil dat men haast schreit
maar nochtans zich verblijdt
zo eenzaam als de doem
van dichters als Jacques Bloem.

Vandaag is het tien mei
wij eisen hoogste roem
en pleiten zij aan zij
o muzen voor Jacques Bloem.

Het 'Sein zum Tode' hangt m' allang de keel uit.
Als dood mens streef ik immer naar de poort,
waarvan zo vaak op aarde wordt gehoord
als op de kansel met zijn zorgloos kweelg'luid

de priester, furibond ten deel, ten deel guit,
des Zondags aanspoort tot de gruwelmoord
op Christus, na een fraaie weergeboort
God als weleer, voorwaar, thans met een Beelsnuit.

Het is zo ongezellig niet in Hades,
hoewel men daar natuurlijk zonder gade' is.
Men kent er weemoed, kent er foltering.

Maar gaat men ernstig bij zichzelf te rade,
men pleegt verraad ook aan de grauwe maden.
Ziel blijft zich trouw, ziel zoekt slechts duizeling.

Enfantine

De minstreel was gekomen met zijn luit.
De koning had de deuren al gesloten
en de verlichting deed hij uit.

Pierewaai pierewaai, streek minnestreel,
pierewaai pierewaai pierewaai

Ophelia ausgerechnet op Horatio's schoot
zong lustig mee van There Is Something Rotten
totdat hij ruw haar strot dicht sloot.

Pierewaai pierewaai, streek minnestreel,
pierewaai pierewaai pierewaai

De koning in het donker heel alleen
plukte aan baard en kanten mouw en peinsde
over des mensen hart van steen.

Pierewaai pierewaai, streek minnestreel,
pierewaai pierewaai pierewaai

Momenten duren maar een ogenblik
De koning heeft de kaarsen weer ontstoken.
Zo gaat het voort. Hier eindig ik.

Pierewaai pierewaai, streek minnestreel,
pierewaai pierewaai pierewaai

Geloof mij niet

Geloof mij niet. Je moet mij niet geloven.
Het liefst zet ik alles onderste boven.
Zij noemen mij de dienaar van God Shiva.
Geloof mij niet. Je moet mij niet geloven.

Het kind met page-haar

Het paar, beiden te tener, zit op het balcon
en mijmert over kind'ren die het niet gewon.

Op het waxine-licht geurt de Chinese thee.
De gil van wanhoop stoort nog enkel deze vree

wanneer de schim verschijnt van wie nooit is geweest:
het kind met page-haar, zo lief en zo bedeesd.

Afscheid

Voordat een onvertogen
woord aan mijn lip ontglip',
moge Gods mededogen,
het ranke blanke schip

dat vaart naar beet're oorden,
mij voeren in haar ruim,
ondanks de boze woorden,
ondanks liefdes verzuim,

ondanks het stellig weten
dat ik mij embarkeer,
verlangend naar vergeten,
gemunt op wederkeer.

Vaarwel, o liefste mijne,
begeerd zo weergaloos.
Ik zal vast weer verschijnen.
Adieu, lief, voor altoos.

Het verlaten dal

Weer dringt het oud verlangen
van hart en ziel en geest.
Het lijf verbreekt de spangen
en tuimelt naar het feest.

Het vindt er slechts de leegte
van het verlaten dal.
Daar huist de stille vete,
daar ruist de waterval.

Daar, waar hij haar gesmoord heeft
uit moedwil en venijn,
maar waar zij steeds nog voortleeft
en lacht bij de fontein.

De fantasie blijft spinnen
haar eeuwenoud verhaal
van moorden en beminnen
in schizoïde taal.

Een mens ligt in het duister,
zijn wetenschap een buit.
Hij luistert naar 't gefluister
en breekt in tranen uit.

Verzoeking

Ach arme neofiet
die leest, terwijl hij wandelt
in 't boek, dat slechts verhandelt
over wat niemand ziet,

maar nochtans glinster-zweeft
in grijs of blauw gewemel
daar ergens aan de hemel
waar men slechts juicht of beeft.

De tuin in volle bloei,
het hart in volle zomer,
de leden loom en lomer
verlangend naar gestoei

als leeuwerik of pluvier
of als de ranke maagden,
die zich hier nimmer waagden
uit angst voor het brevier

dat aan de neofiet
voorschrijft zijn levenshouding
en iedere verhouding
met stelligheid verbiedt

op straffe van de hel,
tussen de geur der bloemen,
de bijen en hun zoemen
en 't spel van de libel.

Infanta

Zie, haar verfijnd gezicht
is, alles wel beschouwd,
vervreemd in zwijgzaam licht,
zo tussen moe en koud,

een zonderling gedicht,
een lied dat juicht en rouwt
en eensklaps onverrichterzake
weer ophoudt.

Het volk bemint haar zeer,
het volk dat bidt en vecht.
Dit scheidt geen blijdschap meer,
het scheidt gewoonte-recht.

Revolte voor de deur!
Hoe miltziek is het volk!
In nachten zonder kleur
spitst het vlijmscherp de dolk

die eens haar hart doorboort,
zo droomt zij, de Infanta,
en, wonder ongehoord,
haar heiligt, kleine Santa,

straks in het paradijs
met bloedend hart de tolk
- O Heer, Kirie-eleis -
van haar verpauperd volk.

De opstand is mislukt,
de spanningen voorbij.
Het hof, zinnenverrukt,
ademt weer frank en vrij.

Ik zeg geen woord teveel,
en ook dat woord vloeit heen.
Haar valt niet meer ten deel
dan enkel nog maar een

aanhouden van de vrees
dat leven haar begeeft
en zij toch verder leeft
moeizaam in Aranjuez.

Bij de begrafenis van Minister Kernkamp

Bilthoven, 21 juli 1956

Hoe heerlijk zou het zijn
hier nog een poos te blijven
tussen de dennen-rij'n
die met hun top beschrijven

bewegingen zo teer
in 's hemels hemelsblauw,
een schudden heen en weer
van 't hoofd in diepe rouw

om die is heengegaan,
een mens zoals hoogst-zelden
in 't politiek bestaan
er een zich nog zal melden

temidden der atoomuitbarsting
die staag dreigt,
alsook het autonoom
verlangen dat niet zwijgt

en in het avonduur
zich uitspreekt zacht verzekerd
voor een oprecht bestuur,
verzekerd, al bezweek er

een strijder recht en slecht
voor het nieuw reglement
- het zelfbeschikkingsrecht! -
in Neerland's Parlement,

ondanks de perfidie
der valse wroeterskliek,
pov're echolalie
der voze politiek...

Doch zwijgt, hier past een woord
alleen van warme hulde.
Het woord, dat stuit en stoort,
zal niemand willen dulden

nu dat de avond valt
en de gedachten hoorbaar
worden in dit groen dal,
maar aanstonds weer teloor gaan

tussen de dennen-rij'n
die met welriekend geuren
de late zonrood-schijn
der nagedacht'nis beuren...

Wij spoeden ons weer heen
naar het staatkundig drijven
en laten U alleen
waar men alleen moet blijven.

Het hert op de Gobelin

Gij zijt geen hert gelijk, anders zoudt gij wel weten
de zoetheid van zich op de weiden te vergeten
en nogwel in de herfst, seizoen van de douceuren,
niet minder in temperatuur als in de kleuren.
Kruidige geuren worden heerlijk ingeademd
als of geheel het universum wordt omvademd.
Zo loopt het dier op dunne poten maar te grazen
in 't landschap met contouren, die steeds meer verwazen
rondom het ranke lijf met rijk gewei vertakt
als winterhout dat vurig naar ontbotting snakt.
Het kauwen wordt slechts onderbroken voor de sexe
waarvan het lichaam huivert als 't zich laat beheksen.
Waar komt die lucht vandaan? Die lucht van bronstige
honden,
steeds weer belust op rood-warm bloed uit verse wonden.
Het dier begint zijn draf, eerst als een vorm van spelen,
een tijdverdrijf om zich vooral niet te vervelen.
Het wordt galop. Het is geraden op te passen
voor dit gejank met tussendoor een zwaarder bassen.
Het wordt een wilde vlucht. Hij poogt nog te ontglippen
met sprongen over diepe waters, hoge klippen.
Ergens moet zijn een plek beveiligd voor gevaren,
diep-warme plek, waar het geen vijand moog' ontwaren.
Gij zijt geen hert gelijk, dat jagers bij het dalen
der zonschijf ergens op een rotspiek achterhalen.
Of zijt gij wél het hert, dat door het snijdend lood
nog met een laatste sprong omkantelt naar zijn dood?

Winters

Haar hart wordt daaglijks minder,
haar leven spoedt ten eind.
De winter blijft een hinder,
ook als het zonlicht schijnt

en, dwars over het laken,
schuw naar haar mondhoek glijdt
en waarschuwt om te waken
en dreigt met eeuwigheid.

Misschien dat hij terugkomt
en haar nog eenmaal kust.
Het hart, dat weer geducht pompt,
weert zich naar hartelust.

Hij heeft eindelijk vernomen
dat zij hier op hem wacht
en is met spoed gekomen
diep in de winternacht.

Hij heft haar in zijn armen,
hij kust zo heerlijk koel.
Zijn woorden zijn iets warmer:
'ma mie, ma drue, ma poule.'

La Biondina

Sluimer maar zacht, blonde slavin, omsluierd
met blauwe voiles om je borst en billen.
Het is zo heerlijk sluim'ren en niets willen,
zo droomziek domm'lend, zo van lust doorhuiverd.

Wartoe de moeite, wartoe kracht verspillen
waar zij, die krachtloos zijn, vergeefs bedingen?
Wat zijn verhandelbare stervelingen
anders dan speelbal voor eens anders grillen?

Zie hoe de tranen naar haar ogen wellen
en van 't verzwegen sentiment vertellen.

Zie hoe zij zich de wulpse les laat lezen
ondanks de weerstand van haar knie en pezen.

Zie hoe tenslotte toch haar wimpers trillen
in de ontstelde trance der Sibyllen.

(Venezia Cinquecento)

Nicolás Guillén
De dode soldaat

Is hij door een kogel getroffen?
Geen mens die het weet.
 Waar zou hij geboren zijn?
De mensen zeggen in Jovellanos.
 Wie heeft hem hierheen vervoerd?
Hij lag dood aan de weg.
Aan de weg heeft men zijn lijk gevonden.
 Is hij door een kogel getroffen?

Zijn meisje knielt aan zijn zij en kust hem.
 Zijn moeder nadert in tranen.
 De kapitein brengt een saluut voor de dode
 recruit
 en beveelt dan kort en bondig: *begraaf hem.*

Ra-ta-tàt.
 Daar gaat de dooje soldaat.
 Ra-ta-tàt.
 Van de straat hebben zij hem opgeraapt.
 Ra-ta-tàt.
 Waarom treuren om een soldaat?
 Ra-ta-tàt.
 Wij hebben soldaten zat.
 Ra-ta-tàt.

Maiquetía*

In de straten van de hemel hebben wij ons verstand verloren
en de wolkflarden en nevels hun vingers van filigraan
En bij het ontwaken, de gloedhete aarde van Maiquetía
Zonder vader, zonder moeder, zonder broers, zonder zusters,
zonder de verloofde, zonder de geliefden
O Maiquetia

En las calles del cielo hemos perdido nuestro sentido
y las nubes y las brumas sus dedos de filigrana
y al amanecer, la tierra quemada asada de Maiquetía
sin padre, sin madre, sin hermanos, sin hermanas, sin novia,
sin amores.

Oh Maiquetía

* luchthaven aan de N-kust van Venezuela

Bijlagen

I.1 Bonaireaans gedicht van Cola Debrot

Wie weet Malinda

De literatuurbeoefening in de Antillen speelt zich af in een linguïstisch driestromenland, zo stelde Cola Debrot in een interview voor Studio Zes van Radio Korsou. Hij zei zeer benieuwd te zijn welke fusies en osmosen aangewezen kunnen worden in de vertaling van het gedicht ‘TALBES’, dat een van de weinige gedichten is die hij in het Papiamentu heeft geschreven. In het interview gaf hij er een Hollandse vertaling van. Wij laten dit gedeelte van het interview in extenso volgen.

‘Het gedicht herinnert aan het verhaal van Ma Linda dat op het eiland Bonaire wordt verteld. Een jongeman ontmoet op een begrafenis een jongevrouw, een mooie jonge weduwe die hem uitnodigt haar op haar landgoed op te zoeken. Hij beschouwt dat eerst als loze praat, maar besluit op zekere dag toch aan haar uitnodiging gevolg te geven. Hij gaat op weg, op zoek naar het landgoed van Ma Linda, maar raakt daarbij steeds dieper in het woud verdwaald. Niemand kan hem de weg wijzen en men schijnt hem tenslotte niet eens meer te kunnen verstaan. Als hij het zoeken opgeeft en naar huis terugkeert, blijkt hij een oude man geworden te zijn, met grijze haren, verrimpeld gezicht en een duistere oogopslag. Ook de anderen zijn nauwelijks meer te herkennen. Hij weet geen raad en besluit het gedicht “Wie weet Malinda” te schrijven.’

Wie weet Malinda

Wie weet keert eens de dag terug
de dag van pure vreugde
of de nacht van pure droefenis
de dag dat wij elkaar voor het eerst begroetten
de nacht dat wij elkaar voor het eerst ontmoetten
Wie weet Malinda

Wie weet keert eens de dag terug
 de dag dat de cactusstengels en boomtakken elkaar
 omhelzen
 op ons geboorte-eiland Bonaire
 op het verre eiland Bonaire
 Wie weet Malinda

Wie weet maken wij de dag nog mee
 de dag dat de baas en de eenvoudige arbeider
 elkaar met sympathie ontmoeten
 elkaar zonder duidelijke weerzin ontmoeten
 Wie weet Malinda

Wie weet. Maar die dag is nog lang niet in zicht
 Die dag ligt nog verder dan je landgoed Malinda
 maar por dios, ik bid je, blijf steeds bidden om die dag
 maar por dios, ik bid je, blijf steeds bidden om die nacht
 ondanks al het leed dat ons nog wacht
 ondanks al het leed dat jou en mij nog wacht
zoals je weet Malinda

Nadat de grijsaard enkele willekeurige woorden en enkele willekeurige zinsdelen van het gedicht had onderstreept, lei hij de ballpoint neer, blies de kaars uit en bleef in het donker zitten, met de ogen open, in afwachting van het droomgezicht dat zich mogelijk nogmaals aan hem zou vertonen, het droomgezicht met een onbeschrijfelijke glimlach Zoals je weet Malinda.

Dit was dan het einde van mijn gedicht. Ik neem voorlopig afscheid met een 'abrazo di cariño' een 'braza duru' zoals men in het Papiamentu zegt - 'Te aworò i te pronto'
 - Aldus Cola Debrot.

I.2 Wie weet

Wie weet keert eens de dag terug
de dag van onze grote vreugde
of de nacht van onze grote droefenis
bij heldere maan onder de vertrouwde bomen.

Wie weet keert eens de dag terug
de dag dat de cactusstengels en de ontstelde takken
elkaar op het geboorte-eiland omstrengeld houden
met de steeds diepere genegenheid van verwanten.

Wie weet beleven wij nog de dag,
maar ach alle maisplant heeft haar eigen kiemcel,
dat zelfs de arbeider en de werkbaas
elkaar niet zonder sympathie of zelfs mét sympathie
ontmoeten.

Wie weet-maar die dag ligt nog in een ver verschiet
voorwaar voorwaar nog verder dan het landgoed van
Ma Linda
maar in godsnaam laat vooral niet alle hope varen
al zullen wij ook verder de ondragelijke last moeten
dragen.

Aan het Naschrift kan het volgende worden ontleend:

Volgens een verhaal op Bonaire zou het landgoed van Ma Linda, een mooie jonge weduwe met diabolisch angelieke glimlach, gelegen zijn ergens bij de prachtige heuvels van La Sana waar het, ondanks de vrijwel altijd heersende droogte, eeuwig lente is. Verschillende minnaars zouden vergeefse pogingen hebben aangewend om het landgoed te bereiken maar hun onderneming hebben gestaakt na be-

merkt te hebben dat zij inmiddels oud en grijs waren geworden. En dit alles heeft plaats in een landschap waar cactusstengels en takken van zadelbomen elkaar op obscene wijze omstrengelen zoals men vaak kan zien op de vlakten en heuvels van het eiland Bonaire.

II Cultureel mozaïek

In de bundel *Cultureel mozaïek van de Nederlandse Antillen; constanten en varianten*, Zutphen 1977 (red. René A. Römer), is een artikel van Debrot opgenomen, getiteld *Verworvenheden en leemten van de Antilliaanse literatuur* (p 96 vlgg.). In dit artikel komen enkele vertalingen voor van gedichten die in het betoog vermeld worden. Origineel en vertaling zijn hier beide opgenomen.

1. Enkele citaten uit het tot de orale literatuur behorende oogstlied Bawan Simadan (p 110):

Bawan Simadan

kunuku grandi a kaba
 bawan simadan
 kunuku a kaba wé
 bawan simadan
 wapa bunita mi muchanan
 dam simadan
 poko poko muchanan
 dam simadan é
 pa Tat'i shelu no rabia
 bawan simadan.

Mogelijk als volgt te vertalen:

de grote akker hebben wij leeggemaaid
 bawan simadan é
 daar staat geen stengel meer op het veld
 jongens en meisjes neem je draai
 bawan simadan
 rustig aan jongelui
 simadan é

dat wij niet de toorn opwekken
 van de Vader in de Hemel
 bawan simadan.

In de laatste strofe wordt al spoedig door enkele hyperrealistische opmerkingen
 terzijde aan andere fascinatiemogelijkheden herinnerd.

esaki ta un simadan
 ku hopi mama ta pèrdè yu,
 bawan simadan
 kompa mes a yamami
 bin mira papa di su yunan,
 bawan simadan
 mester zak abao pa kinipyé,
 bawan simadan.

Mogelijk als volgt te vertalen:

zo'n simadan vrienden
 heb je nooit eerder gezien
 het is de beurt aan de moeders
 om haar dochters prijs te geven
 bawan simadan
 niemand heeft ooit eerder
 zo'n simadan gezien
 laat ons bukken jongens
 om op de juiste plek te knijpen
 bawan simadan.

2 Een Copla (p 113)

Si shon pastol hera sabi
 kon bo dushi sa yanga
 ate ta los sotana
 ate ta chercha i changa.

Wist mijnheer de pastoor
 hoe heerlijk je meisje kan 'dansen'
 hij wierp de soutane van zich af
 en ging aanstonds met haar Chancen.

3 Federico Oduber Biloría (p 122)***Biloría***

ai di mi
 di mi sanger
 di mi kuero
 di mi karni

ai di mi
 di mi alma
 di mi kurason

ai di mi
 di bo sanger
 di bo kurpa

ai di bo
 di mi temor
 di bo kietut

Dodenwake

ay mij
 ay mijn bloed
 mijn huid
 mijn vlees

ay mij
 ay mijn ziel
 mijn hart

ay mij
 jouw bloed
 jouw lichaam

ach jij
 je vrees
 je stilte

ai di bo
di bo tormento
ai di mi
di bo morto

ach jij
jouw kwelling
ay mij
jouw dood

Aantekeningen van de tekstverzorger

In deze uitgave zijn alle, gebundelde en ongebundelde, gedichten van Cola Debrot, voorzover achterhaalbaar, opgenomen. Van gedichten waarvan meer dan één versie bestaat, is de laatste gekozen, als het vaststaat of waarschijnlijk is dat de auteur daar zelf de hand in gehad heeft. Varianten worden in de hierna volgende notities, na vermelding van de vindplaats, beschreven.

Alleen de teksten uit Debrots eigen bundels en uit tijdschriften zijn systematisch verwerkt; handschriftelijke teksten en typoscripten (meestal uit de nalatenschap) worden alleen dan genoemd en beschreven als de tekst, geheel of gedeeltelijk, niet in gedrukte bronnen te vinden is. Versies waarvan zo goed als zeker is dat de auteur er zelf geen bemoeienis mee gehad heeft (zoals die in besprekingen, jaarboeken, bloemlezingen) zijn niet vermeld.

Vertalingen en bewerkingen zijn, in overeenstemming met de gewoonten van de auteur, tussen de andere teksten in opgenomen, met de aanduidingen die de dichter zelf aanbracht.

De drukgeschiedenis van de gebundelde gedichten is eenvoudig en levert geen grote problemen op bij de beschrijving van varianten, behalve op het gebied van de spelling. De bundels zijn:

Bekentenis in Toledo. Amsterdam z.j. (Blijkens het colofon van de tweede druk: clandestien verschenen in het voorjaar van 1945, in 100 exemplaren gedrukt op de handpers van De oude Zoutkeet; hierna BT-1).

Bekentenis in Toledo. Amsterdam ²1946 (De Ceder, deel 12; hierna BT-2).

Navrante zomer. Amsterdam 1945 (De Ceder, deel 4; hierna NZ).

De afwezigen. Amsterdam 1952 (De Ceder, deel 29; hierna DA).

Tussen de grijze lijnen en andere gedichten. Amsterdam z.j. (1970, hierna GL).

In deze *Gedichten* zijn de bundels (en binnen de bundels de gedichten) in de oorspronkelijke volgorde afgedrukt.

Tussen de grijze lijnen bestaat echter voor de helft uit een keuze uit de voorgaande bundels, en werd daarom niet in zijn geheel opgenomen. Alleen de tweede helft, bestaande uit tot op dat moment nog niet gebundelde gedichten, is op de plaats waar de bundel chronologisch thuishoort afgedrukt. Van de uit vroegere bundels overgenomen gedichten is de versie van GL, steeds de laatste, aangehouden.

Na BT-2 (1946) is Debrot op de nieuwe spelling overgegaan. Van die gedichten waarvan de laatst gepubliceerde versie in BT-2 of in NZ te vinden is, had bij strikte handhaving van het 'laatste hand'-principe de oude spelling gevolgd moeten worden, doch teksten uit DA en GL zouden in nieuwe spelling opgenomen zijn. Ten gevolge van de twee richtinggevende beginselen: bundelvolgorde en 'laatste hand' zouden opeenvolgende gedichten wisselend in oude en nieuwe spelling afgedrukt zijn.

Ik heb het verantwoord geacht, de spelling van alle teksten te moderniseren, op dezelfde wijze als de dichter dit in GL gedaan heeft. Zelfs de naamvals-n heb ik laten vallen, ook wanneer ten gevolge daarvan een hiaat ontstaat; ook hierin volg ik de dichter. Wel is in dergelijke gevallen een notitie over de oorspronkelijke spelling opgenomen.

Kennelijke drukfouten zijn in de tekst stilzwijgend gecorrigeerd.

Bij ieder gedicht is in de hierna volgende aantekeningen vermeld: de vindplaats van de gebruikte tekst en de vindplaats van andere versies; eventuele varianten; waar nodig de bijzondere aard van het materiaal.

Varianten worden aangegeven doordat het gewijzigde tekstgedeelte afgedrukt wordt. Als het om toegevoegde leestekens gaat, wordt het voorafgaande woord eveneens afgeschreven; valt een leesteken weg, dan wordt het woord ervoor en dat erna opgegeven. Voorbeelden: als in de afgedrukte versie 'gevaar' staat en in de variant achter dit woord een komma te vinden is, luidt de aantekening: gevaar,; als de tekst 'van Uw gelaat' heeft maar de variant geen kapitaal gebruikt, staat in de aantekening slechts: uw. Bij een tekst 'schroeien van gloed. Njam njam' en een variant 'schroeien van gloed Njam njam' luidt de annotatie: gloed Njam.

Het cijfer voor de titel van ieder gedicht geeft de pagina aan, waar de tekst in deze *Gedichten* te vinden is.

Tenslotte: voor tijdschrifttitels zijn soms afkortingen gebruikt, en wel:

Amigoe: Amigoe di Curaçao

AC: *Antilliaanse Cahiers*

DW & B: *Dietsche Warande en Belfort*

GN: *Groot Nederland*

KKK: *Kroniek voor Kunst en Cultuur*

NE: *De Nieuwe Eeuw*

NVT: *Nieuw Vlaams Tijdschrift*.

De afkorting NLMD betekent: Nederlands Letterkundig Museum en Documentatiecentrum.

J.J. Oversteegen

Bekentenis in Toledo

(11) *Inleiding*: tekst naar BT-2 (niet in GL).

Ook in BT-1; eerste en derde alinea: Y
tweede alinea regel 2: tering met
derde alinea regel 1: voor,

(12) *Jeroen Bosch*: tekst naar BT-2 (p 7).

Ook in *Ad Interim* 1/3 (aug. 1944), p 88;
regel 2: wordt schraal en guur
regel 6: Gekruisigde.
regel 8: Hem.

Ook in NE jg. XXVI nr. 1317-1318 (4 en 11 aug. 1945), p 10;

geen varianten.

BT-1 (p 5); geen varianten.

(13) *De stervende kluizenaar*: tekst naar BT-2 (p 8).

Ook in BT-1 (p 6); regel 9: straks,
kluizenaar,
regel 12: dan,
schrik,

(14) *Toledaans portret*: tekst naar BT-2 (p 9);

Ook in BT-1 (p 7); regel 2: hel,
regel 6 en 11: donk're
regel 13: gevaar,

(15) *Veronica*: tekst naar GL (p 7);

regel 2: oogen

regel 9: zoo

Ook in NE jg. XXVI nr. 1313 (7 juli 1945), p 5;

regel 1: Aangezicht,

BT-1 (p 8);

regel 12: Of

regel 1: Aangezicht,

regel 14: donker,

BT-2 (p 10); tekst = GL.

(16) *Maria's dood*: tekst naar BT-2 (p 11).

Ook in BT-1 (p 9);

regel 11: verlost:

(17) *De verlooehening*: tekst naar GL (p 8).

Ook in BT-1 (p 10);

titel: *De verlooehening van Petrus*

BT-2 (p 12);

titel = BT-1

(18) *De vijanden*: tekst naar GL (p 9);

regel 1 en 8: den tragen Taag

regel 2: den geest

regel 3: grauwen

Ook in BT-1 (p 11);

regel 2: verschrikken,

regel 6: komen,

regel 9: herken-

BT-2 (p 13);

regel 14: andre

(19) *Begrafenis in Toledo*: tekst naar GL (p 11).

Ook in BT-1 (p 12), onder de titel *Het negental*;

regel 5: vriend,

regel 10: gebeden,

regel 12: al drijft het negental, met rasse schreden,

regel 13: mijn kist naar de skeletten van Toledo.

BT-2 (p 14);

titel en regels 5, 10 en 12 = BT-1.

DA (p 20);

onderschrift: *1944*; verder = GL

(20) *Buiten bereik*: tekst naar GL (p 12).

Ook in *Forum* III/4 (1934), p 355, onder de titel *Gedicht*.

in het hele gedicht: u (i.p.v. U)

regel 1 en 7: dwalen

regel 3: deren.

regel 4: Wij

BT-1 (p 13);

regel 3: deeren,

regel 5: hart,

regel 11: iets,

BT-2 (p 15);

regel 12: iets,

regel 11: iets,

(21) *Het offer*: tekst naar GL (p 10).

Ook in BT-1 (p 14);

regel 4: God, -

BT-2 (p 16-17); tekst = GL.

(22) *Maria Magdalena* I: tekst naar BT-2 (p 18).

Ook in BT-1 (p 15); regel 7: saâm

(23) *Maria Magdalena* II: tekst naar BT-2 (p 19).

Ook in BT-1 (p 16); geen varianten.

(24) *Maria Magdalena* III: tekst naar BT-2 (p 20);

in laatste regel: hoogen

Ook in BT-1 (p 17); regel 8: referein:

(25) *Naschrift*: tekst naar BT-2 (p 21).

Ook in BT-1 (p 18); hele tekst: Y
laatste woorden (Kyrie eleison!) staan op
nieuwe
regel, zonder streep.

Navrante zomer

(29) *Witte bloesems*: tekst naar GL (p 13).

Ook in *Centaur* I/1 (okt. 1945), p 1; met *Beauté mortelle* en
Solveig onder de verzameltitel *Drie
liefdesgedichten*. Opdracht: voor *J. en D.*
regel 6: geluk,

DW & B jaargang 1946, p 224; Verzameltitel en opdracht = *Centaur*.

NZ (p 5); opdracht = *Centaur*.

(30) *Ter nagedachtenis Mr C.P.R. van G[euns]*: tekst naar NZ (p 6).

(31) *Beauté mortelle*: tekst naar NZ (p 7); laatste regel: den einder

Ook in *Centaur* I/1 (okt. 1945), p 2;

regel 2, 4, 6, 8, 11, 12, 14: Uw (i.p.v. uw)

regel 4: voor

DW & B jaargang 1946, p 225; tekst = *Centaur*.

(35) *De opiumschuiver*: tekst naar GL (p 14).

Ook in *Ad Interim* (okt. 1945, nr. 8, p 243); tekst = GL.
Klaverdrie IX/2-3 (nov. 1945 - jan. 1946), p 729;

regel 3: heerlijk

regel 6: dat het geluk niet meer zou

regel 9: niet meer

regel 10: aan 't eeuwig

regel 12: verzoenen

regel 14: waanzin

NZ (p 11); tekst = GL.

(36) *Einde van het lied*: tekst naar GL (p 18).

Ook in *Podium* II/2 (nov. 1945), p. 47;

regel 3: nopen;

regel 10: al blijf

NZ (p 12);

regel 3: nopen;

(37) *Dachau*: tekst naar GL (p 19).

Ook in NZ (p 13);

regel 2: wanhoop'gen

(38) *Evacuatie der gekken*: tekst naar GL (p 22).

Ook in NZ (p 14);

geen varianten.

(39) *Thijs Maris*: tekst naar GL (p 20).

Ook in KKK VII/2 (dec. 1945), p. 34;

regel 9: verblijven

regel 18: wanhoops (2x)

NZ (p 15); tekst = GL.

[In het archief Braat is van de *Kroniek*-tekst de getypte drukkerskopij bewaard gebleven (aanwezig op NLMD, onder signatuur D. 224 A. 1), waaruit opgemaakt kan worden dat de varianten in regel 18 door een corrector en niet door de dichter zelf zijn aangebracht. In deze tekst in regel 20: uw]

(40) *De muze*: tekst naar GL (p 21).

Ook in *Ad Interim* (okt. 1945, nr. 8, p 245);

regel 1: rythme

bereid

regel 8: daag'raad

NZ (p 16); regel 8: daag'raad

(41) *Venus Kalipygos*: tekst naar GL (p 23).
Ook in *Ad Interim* nr. 5 (juli 1945), p. 129;

regel 1: Schoonbillig
regel 5: Uw
regel 8: witbesneeuwde

NZ (p 17); regel 1: Schoonbillig'
regel 5: Uw

(42) *Slang en adelaar*: tekst naar GL (p 24).
Ook in *Ad Interim* nr. 5 (juli 1945), p 130;

regel 1: stad,
regel 6: speeld'

NZ (p 18); regel 6: speeld'
AC 1/2 (jan. 1956), p 9; tekst = NZ.

(43) *Pijn*: tekst naar GL (p 17).
Ook in NLMD (D. 224 A. I), typoscript;

titel rechts boven: *pijn*
regel 14: kalm

NZ (p 19); tekst = GL.

[Over het typoscript, waarin onder de verzameltitel *Drie liedjes* dit gedicht als nr. 3 is opgenomen, zie aantekening bij *Serenade*, p 161 hierna.
Zie verder ook de aantekening bij *Twee mensen*, p 160 hierna.]

(44) *Solveig*: tekst naar GL (p 15).
Ook in *Centaur* 1/1 (okt. 1945), p 3;

regel 6: gestorven,
regel 7: zoo lang,
regel 10: verduren
regel 12: namiddaguren,

DW & B jaargang 1946, p 226;

regel 7 en 12 = *Centaur*

onderschrift: Uit: *Bewolkt Bestaan* (in voorbereiding).

NZ (p 20); tekst = GL.

[Uit het onderschrift bij de tekst in DW & B blijkt dat Debrot de bundel eerst *Bewolkt bestaan* had willen noemen, naar de laatste woorden van *Witte bloesems* (hiervoor p 29). Aan Jan Engelman schrijft hij in een brief van 28 aug. 1945 (NLMD), dat hij van plan is een plaquette onder die titel uit te geven. In 1948 verscheen echter een roman die deze titel droeg. Deze zou, blijkens een aanbiedingsexemplaar van de uitgever uit 1938 (in februari 1984 in bezit van antiquariaat Schuhmacher) aanvankelijk de titel *Señorita Campbell* krijgen.]

(45) *Fatum*: tekst naar NZ (p 21).

(46) *De profundis*: tekst naar NZ (p 22).

Ook in *Ad Interim* (okt. 1945, no. 8, p 244);

regel 1: nachtelijk

regel 6: o

(47) *Awa Sa*: tekst naar NZ (p 23).

(48) *Een liefde*: tekst naar GL (p 16); regel 18: dien

Ook in typoscript in NLMD (D. 224 A. 1);

titel rechtsboven: *liefde*

regel 4: schreden wij

regel 5: Wij hebben

regel 12: dichtstbijzijnd

regel 15: en wij tezaam

NZ (p 24);

titel: *Lied*

regel 4, 5, 15 = typoscript NLMD.

[Voor typoscript van *Drie liedjes*, waarvan *liefde* het tweede is, zie aantekening bij *Serenade*, p 161 hierna.]

De afwezigen

(51) *Vijf sonnetten uit Hades*

(51) 1: tekst naar DA (p 5).

Ook in NVT IV/11 (1949-1950), p. 1030; geen varianten.

(52) 2: tekst naar DA (p 6).

Ook in NVT IV/11 (1949-1950), p 1031;

regel 2: dochters

regel 10: vergaan,

Podium VII/2 (maart-april 1951), p 106;

titel: *Carnaval*

regel 2: dochters

(53) 3: tekst naar DA (p 7).

Ook in NVT IV/11 (1949-1950), p 1033; geen varianten.

(54) 4: tekst naar DA (p 8).

Ook in NVT IV/11 (1949-1950), p 1034; geen varianten.

(55) 5: tekst naar DA (p 9).

Ook in NVT IV/11 (1949-1950), p 1035; geen varianten.

[In het NVT draagt de cyclus de titel *Sonnetten uit Hades*, en telt één gedicht meer, namelijk het hiervoor op p 113 afgedrukte sonnet dat begint met de woorden ‘Het “Sein zum Tode”’. De reeks is in NVT ongenummerd, het in DA weggelaten gedicht is als derde afgedrukt.]

(56) *In mineur*: tekst naar GL (p 27-28); drukfout in *Nocturne* regel 1,

punt na ‘nacht’, verbeterd.

Ook in *Podium* v/9-10 (sept.-okt. 1949), p 538-539;

Geen cyclustitel; titels afzonderlijke gedichten = GL. In *Bohème*, *Nocturne*, *Het zevende gebod* en *De dichter*: witregels na de 2de en 4de regel.

In *Het zevende gebod* regel 5: iets

In *De dichter* regel 4: zilver en zacht

Bij titel *Manzanilla* voetnoot, luidende: De manzanilla-boom is een van de weinige hoge schaduwrijke bomen op Curaçao, maar hij wordt niettemin gemeden wegens de giftigheid van zijn blaren en vruchten.

Typoscript uit nalatenschap = *Podium*, behalve *De dichter*, regel 4: zilveren

De Stoep, derde serie nr. 1 (juli 1949), p 34;

Geen cyclustitel.

In *Het zevende gebod* regel 5: iets

DA (p 10-11); tekst = GL.

[*Manzanilla* tevens in aantekeningencahier van 1949; regel 5: heb dit niet]

[De laatste regel van *De dichter* eindigt met de woorden ‘tussen de grijze lijnen’; cf. aantekening op p 146 bij ‘bewolkt bestaan’.]

(58) *Kwatrijnen van de verloren zoon*: tekst naar GL (p 29-31), behalve het 6de, 7de, 8ste, 9de en 12de kwatrijn, die niet in GL opgenomen zijn; bij die teksten is DA (p 12-14) gevolgd.

Wat gister is geschied: DA regel 3: eiland, *De schildpad was*: *Podium* VIII/1 (jan.-febr. 1952), p 43;

titel: *De schildpad*

regel 1: voor mijn kuch

Mijn moeder: DA regel 2: geen punt

Als ik weerkeer: DA regel 3: Ik sta er dwaas verlegen, stom perplex,

De serie staat ook afgedrukt in *Eldorado* (mei-juni 1950, p 50-51), onder de titel *Kwatrijnen*. In de nalatenschap is één exemplaar van dit tijdschriftnummer gevonden met enkele auteurscorrecties (hierna als A aangeduid), en één, slecht leesbare, fotokopie, eveneens met auteurscorrecties (hierna B).

De titel werd in B eerst aangevuld tot *Kwatrijnen van de lege middag*, hetgeen vervolgens weer gewijzigd werd in *Kwatrijnen van de verloren zoon*.

Eerste kwatrijn (*Men kan*), drukfout regel 3: blik (gecorrigeerd in A en B) Tweede kwatrijn (*Wat gister*), correctie van regel 3 in A: eiland;

Vierde kwatrijn (*Zwerfers als ik*), correctie van regel 3 in A: in hun ogen, Tiende kwatrijn (*Tracht naar*), regel 2: lichter (gecorrigeerd in A)

Veertiende kwatrijn (*Als ik weerkeer*), regel 3: in A en B is de tekst, die = DA was, gewijzigd in: dwaas verlegen, dwaas perplex,

(61) *Het eiland*: tekst naar DA (p 15).

[De regels ‘Noch Londen noch Parijs / stel ik zozeer op prijs’ komen ook voor in een lied van het Utrechts studentencorps (mondelijke mededeling). Of Debrot hieraan gedacht heeft, dan wel met dit lied iets te maken had (hij studeerde in Utrecht) is niet te achterhalen.]

(62) *De anonymus spreekt*: tekst naar DA (p 16).

Ook in *Podium* VIII/1 (jan.-febr. 1952), p 44;

regel 1: bedrogen,

regel 2: bespogen.

(63) *De paarlen*; tekst naar DA (p 17).

Ook in *Podium* VIII/1 (jan.-febr. 1952), p 43; geen varianten.

(64) *Vertrek*: tekst naar GL (p 32); drukfout in regel 8 (geen punt) verbeterd.

Ook in *Podium* IV (1947-1948), p 441;

regel 7: haven,

regel 11 gevolgd door witregel

regel 12: herinneringen,

Geen onderricht.

DA (p 18); in onderricht: 'Boskoop'; verder = GL.

[In een aantekeningencahier, dat in de nalatenschap werd aangetroffen, is van dit gedicht een versie te vinden, die in hoge mate afwijkt van de gepubliceerde. Het octaaf luidt:

De mensen, die over de kaden draven,
lachen bevrijd van bittere gepeinzen.
Zij weten slechts van zon en verre reizen
en van de nieuwe wijn die hen zal laven.

Straks op de 'Boskoop' varend uit de haven
zal ik mijn vrouw + kind op torens wijzen
die voor het laatste nog voor mijn oog verrijzen
teneinde mijn plezier te ondergraven.

Na regel 12 staat een komma. Regel 13 luidt:

en met een weemoed haast niet te bedwingen]

(65) *Het bouquet*: tekst naar DA (p 19).

Ook in *Podium* VIII/1 (jan.-febr. 1952), p 43;

regel 7: liefdegloed

regel 8: heen:
schaam'

regel 9: stilte,

Geen onderricht.

[Op p 20 van DA staat *Begravenis in Toledo* opnieuw afgedrukt. Zie hiervoor p 19 en p 142.]

(66) *De vierkante traan*: tekst naar GL (p 35); begin van alle regels: kapitaal.
Ook in *Podium* VIII (1952), p 204;

onderschrift: Alfonsina Stormi

Vertaling van Cola Debrot

DA (p 21); tekst = GL.

[Alf. Stormi, 1892-1938, argentinse dichteres uit de sfeer van het Modernismo.]

(67) *De slaaf*: tekst naar GL (p 36); drukfout: regel 9 geen punt. Ook in *Podium* VIII/1 (jan.-febr. 1952), p 44;

titel: *De slaaf spreekt*

onderschrift: *papiament*

DA (p 22); titel en onderschrift = *Podium*.

(68) *Bestaat er iets heerlijkers?:* tekst naar GL (p 37).

Ook in DA (p 23); onderschrift: (*naar een thema van Pierre Lauffer*) D. Voerman en W.A. Braasem, *De muze kent geen babel*. Amsterdam 1959, p 156;

boven de titel: *Pierre A. Lauffer, 1920, Curaçao*

onder de titel: *Cola Debrot*

regel 13: bitterheid

Na regel 13 geen witregel.

(69) *Schemer*: tekst naar DA (p 24-25); in onderschrift: *papiament*.

[In de door René A. Römer verzorgde bundel *Cultureel mozaïek van de Nederlandse Antillen* is een artikel van Debrot opgenomen (zie hiervoor p 135 vlgg.) waarin het oorspronkelijk van dit gedicht onder de titel *Atardi* afgedrukt staat. Debrots vertaling werd ook opgenomen (variant in strofe 6, regel 2: zwart), met de aantekening van de vertaler dat ‘slechts de eerste twee coupletten (van de vertaling zijn) volledige instemming kunnen wegdragen’.]

(71) *De afwezigen*: tekst naar DA (p 26).

Ook in *Podium* VIII/1 (jan.-febr. 1952), p 45;

regel 19: Vrouw

Voerman/Braasem (zie bij *Bestaat er iets heerlijkers?*), p. 155;

boven de titel: *Josef Sickman Corsen, 1853-1911,*

Curaçao

onder de titel: *Cola Debrot*

regel 6: maar ...

regel 8: vinger)

regel 9: U

regel 11 en 12 achter elkaar, daarna witregel

regel 21: met U.-

regel 24: die woensdag om toegang te kloppen.

Geen onderricht.

[NB De bundel ontleent zijn titel aan dit, vertaalde, gedicht. De versie van Voerman/Braasem is de laatste. Omdat het echter niet zeker is of Debrot alle wijzigingen zelf heeft aangebracht (regel 11-13 lijken in ieder geval verkeerd gezet) is de versie van DA toch afgedrukt. Dat Debrot zelf de hand heeft gehad in de tekst van Voerman/Braasem wordt aannemelijk als men naar de laatste regel kijkt.]

(72) *Adios*: tekst naar GL (p 33).

Ook in *Podium* VIII/1 (jan.-febr. 1952), p 46;

titel: *Adiôs*

onderricht: *naar een anonym gedicht uit Paraguay*

DA (p 27); onderricht: *(naar een thema uit Paraguay)*

[Een handschrift in de nalatenschap, in aantekeningencahier, draagt de

titel *September*

geen witregels tussen de regelparen

onderricht: (naar een copla uit Paraguay)

regel 2: vogel,]

(73) *Piëta*; tekst naar DA (p 28).

Ook in NE 20 april 1946, p 3;

regel 8: eeuw'ge

Geen onderricht.

De Stoep 2de serie nr. 9 (jan. 1948), p 5;

regel 1: zijn streven

regel 2: aan die

regel 8: eeuw'ge

Geen onderschrift.

(74) *Maarts refrein*: tekst naar GL (p 34).
Ook in *De Baanbreker* 23 maart 1946;

regel 11: sneeuw of winterhoos.

onderschrift: (*naar George Santayana.*)

De Stoep 2de serie nr. 8 (maart 1947), p 17;

regel 9: Langzaam hoor

Geen onderschrift.

DA (p 29); tekst = GL.

[Handschrift uit nalatenschap; regel 11: sneeuw of winterhoos.]

Tussen de grijze lijnen

Het eerste deel van deze bundel, dat ook de titel *Tussen de grijze lijnen* draagt, is een keuze uit *Bekentenis in Toledo* (*Veronica, De verloochening, De vijanden, Het offer, Begravenis in Toledo, Buiten bereik*), *Navrante zomer* (*Witte bloesems, De opiumschiiver, Solveig, Een liefde, Pijn, Einde van het lied, Dachau, Thijs Maris, De muze, Evacuatie der gekken, Venus Kalipygos, Slang en adelaar, Parijse kwatrijnen*) en *De afwezigen* (*In mineur, Kwatrijnen van de verloren zoon, Vertrek, Adios, Maarts refrein, De vierkante traan, De slaaf, Bestaat er iets heerlijkers?*).

De bundel bestaat voor het overige uit drie genummerde afdelingen. Voor de titel: zie annotatie bij *De dichter*, p 148 hiervoor.

Witte nachten

(volgens inhoudsopgave GL: afdeling II)

(78) *Vrouweportret*: tekst naar GL (p 41); geen punt na laatste regel.
Ook in *De Gids* 1956, deel 1, p 430;

titel: *Psyche*

Geen opdracht.

regel 2: staan:

regel 3: verwaast,

regel 5: en, in een oogwenk-flits,

regel 6: verraadt,

regel 10: dat zij zich Psyche weet,
regel 13: en aldus, hoogstverbaasd,
regel 14: een adem lang bestaat,
regel 15: verwaast,

Tussen de 2de en 3de strofe is een strofe ingevoegd:

en niemand achterhaalt
tenzij, op het gehoor
van 't lied der nachtegaal,
dit wonder op het spoor:

Van de Gids-versie is een gecorrigeerd exemplaar in de nalatenschap aangetroffen, waarop geschreven staat: gebruiken. De correcties zijn: titel doorgestreept

laatste regel ingevoegde strofe: een wonder

regel 10: 'Psyche' gewijzigd in: anders

(79) *Liaison triste*: tekst naar GL (p 42).

Ook in *De Gids* 1956, deel 11, p 319;

regel 3: streel-speel

regel 8: land,

regel 13: ofschoon ik

regel 14: van maanlicht sedertdien

Tussen derde en vierde strofe ingevoegd:

Zij luistert naar de bede
van haar diepst-innerlijk
en bloost daarbij zo teder
en o zo kinderlijk.

Ach, dat ons minnekozen
moest komen tot een eind
en zij zich ondertussen
van mij heeft afgewend,

Ook in *Tirade*, jg. 19 nr. 207 (sept. 1975), p 415; tekst = GL

Een uitgebreide versie van dit gedicht is in 1958 gepubliceerd in *De Gids* en in AC; de dichter is daar blijkbaar weer op teruggekomen, aangezien in GL en *Tirade* de, hier opgenomen, korte versie te vinden is. Correcties en uitbreidingen:

In *De Gids* 1958, deel 11, p 162-163;

regel 8: land,

Tussen de 3de en 4de strofe:

en zie hoe zij weemoedig
haar streven tegenstreeft
en zie hoe zij deemoedig
zich weerloos overgeeft

uit angst om het bevrozen
gevoel, dat pijnt en kwijnt,
nu dat ons minnekozen
raakt tot zijn bitter eind,

en, met de blos der wangen,
de schroom van 't ogenpaar,
aanvangt haar nieuw verlangen
zo klaar zo wonderbaar,

dat voortbloeit in de ochtend,
dat aanzwelt in de nacht,
omdat ook ongezocht de
ziel naar ontplooiing smacht,

zolang het leven bloesemt
uitbundig of gedempt
en niet verkeert tot droesem
en niet tot droefheid stemt,

wanneer de grauwe uren
van liefdes plichtverzuim
beletten ons te duren,
beletten ons te zijn

anders dan als bevangen,
lijdzaam in eenzaamheid,
bevangen van verlangen,
tot diepst gemis gerijpt

Ook in AC v/1 (1962), p 37-38; tekst = *De Gids* 1958,

behalve ingevoegde strofe nr. 3, regel 2: van ogenpaar

(80) *In memoriam*: tekst naar GL (p 43).

Ook in *De Gids* 1955, deel 1, p 169;

opschrift: In memoriam M. Nijhoff

onderschrift: 26 januari 1955

Martinus Nijhoff ter nagedachtenis. Rotterdam 1955, p 23; tekst = *De Gids* 1955

(81) *Talbes*: tekst naar GL (p 44).

[Zie ook p 131 waar een vertaling van dit gedicht door Debrot zelf afgedrukt staat.]

(82) *Postscriptum folklórico*: tekst naar GL (p 45).

Vandaar de maandag

(als afdeling III in GL-inhoudsopgave genoemd)

(84) *De gaucho*: tekst naar GL (p 49-50).

Ook in *Tirade* jg. 2, nr. 19-20 (juli-aug. 1958), p 248; geen varianten.

AC III/4 (april 1959), p 64-65;

regel 6: gegraasd,

regel 49: virgens

[De Tirade-versie is ook als rijmprent verspreid.]

(86) *Vandaar de maandag*: tekst naar GL (p 51-53).

Ook in *Tirade* jg. 3, nr. 29 (15 mei 1959), p 164-165;

regel 7: oerbegin en as.

regel 20: lijf te jagen

regel 33: gedachteweefsels

(89) *Be-Bop brief*: tekst naar GL (p 54-56).

Ook in *Tirade* jg. 2, nr. 16 (15 april 1958), p 133;

titel: *Sagesse*

bovenschrift: ter gelegenheid van de 50ste verjaardag van de dichter-arts Ch. Engels op Curaçao.

regel 19: markiezaat

regel 21: kangreeuw

[hierbij voetnoot: Het papiamentse woord voor 'krab'.]

Ook in *Tirade* jg. 19, nr. 207 (sept. 1975), p 416-418;

Noot: Rifsljik van

regel 39:).

regel 39: parmantigheid).

regel 43: punya's,

regel 44: poemen

regel 49: patienten,

regel 56: gelijkgeearde

Noot bij regel 60: Papiaments. In het hollands 'het kan mij geen biet schelen'.

Noot bij regel 62: De Eilandsraad van Curaçao

heeft een motie aangenomen om het Papiaments

tot voertaal te maken.

regel 82: ijdelheden.

regel 84: Verlaine:

(92) *Klaaglied voor een meisje*: tekst naar GL (p 57-59).

Ook in *Tirade* jg. 19, nr. 208 (nov. 1975), p 491-493;

In strofe 4 na 'graftomben': witregel

slot strofe 5: van eindeloze vleugels die mijn

in strofe 7, regel 9: van mieren en termieten

na regel 9: witregel

(96) KWATRIJNEN UIT FORT AMSTERDAM (afdeling IV van GL).

Tekst naar GL (p 63-65).

Eerste twee ook in *Ruku* II/1 (1970), p 27;

Vergeef, titel: *Kwatrijn*

regel 3: Een ieder

Dec. 1969, titel: *December 1969*

tekst:

Droevig eiland in de kolk
van de maalstroom, van de maalstroom
Droevig eiland, droevig volk.
Droevig eiland, zonder tolk.

Hele serie ook onder de titel *Kwatrijnen uit Willemstad in Ruku* II/2-3 (1970), p. 17;

Vergeef, titel: *Vergeef mij*

regel 3: Een ieder

Dec. 1969, titel: *December 1969*

regel 1: eiland, droevig volk.

regel 2: Droevig

regel 3: maalstroom, van de maalstroom.

regel 4: Droevig

De tuin, titel: *Vroeger bastion*

De galerij,

regel 1: De Gouverneur

regel 2: voorgangers zij

Y tu voz, titel: *Recuerdo*

regel 2: ido

regel 3: y

[Dit kwatrijn is opgenomen nà *Pregunta* en het alleen in deze *Ruku*-versie gepubliceerde *Secreto*.]

Pregunta,

alle regels: Awo

regel 1: cementerio,

regel 2: hippie
serio,

regel 3: hasi,

Secreto, tekst:

Ami gusta un cos
i abo gusta e mes cos
ma kiko e cos ta cu nos gusta
lo keda un secreto entre nos dos.

Letterlijke vertaling:

Ik houd ergens van
en jij houdt van hetzelfde
maar wat het is waar we van houden
zal een geheim tussen ons tweeën blijven.

For a Children's Album, titel: *For a Child's Album*.

Geen naschrift.

Ook in *Kristòf* 1/1 (febr. 1974), p 24-25 onder de titel *Kwatrijnen*:

Vergeef, regel 1 en 2: Vergeef mij dat

De tuin, regel 3: leed:

Y tu voz, regel 4: oïdo.

Pregunta, regel 2: hippie

Naschrift ontbreekt.

Tirade jg. 19 nr. 202 (febr. 1975), p 105-108;

Pregunta, regel 3: dushi,

Naschrift, regel 4: flamboyant en eucalyptus, en struiken, vooral cayena, bougainville,

regel 10: zakenlieden, vakbondleiders en militairen,

Eén na laatste regel: salutem, Que dieu vous bénisse,

In een overdruk van *De Gids* van 1958, waarin *Liaison triste* door schrappingen ingekort is tot de versie van GL (zie p 154 hiervoor) staan drie van de kwatrijnen in handschrift, te weten:

Dec. 1969, laatste regel: tolk

De tuin, titel: *Vroeger bastion*

De Galerij, regel 1: galerij

regel 2: voorgangers zij aan zij

[Het lijkt waarschijnlijk dat dit de vroegste versie is.]

Een tweede handschrift is te vinden in één van de in blauw linnen gebonden uitgaven van *Mijn zuster de negerin* (1962) en *Dagboekbladen uit Genève* (1963), die blijkbaar als nieuwjaarsgeschenk van het echtpaar Debrot dienst deed.

Teksten: *Vergeef*, titel: *Kwatrijn*

regel 1 en 2: Vergeef mij dat

Geen punten aan het eind van de regels.

Dec. 1969, zonder titel;

regel 1: eiland,

regel 4: tolk

De tuin, zonder titel;

regel 1: luxe tuin

De Galerij,

Geen punten aan het eind van de regels
2, 3 en 4.

regel 2: voorgangers zij aan zij.

regel 1 en 3 geen punt aan het eind.

Y tu voz, zonder titel;

regel 4: oído.

Pregunta,

alle regels: Awo

regel 2: hippie

regel 3: Awo mi

regel 4: geen punt.

Contesta, [een papiaments kwatrijn (alleen hier)]:

Cu smoel cu tu hari
cu curason cu ta yora
nos ta weta con Vitó ta pari
tuz siman su malora

Letterlijke vertaling:

Met een smoel die licht
met een hart dat schreit
zien wij hoe Vitó baart
wekelijks haar tegenspoed.

[Vitó: links hekeltijdschrift.]

Geen naschrift.

(99) *Verantwoording*: tekst naar GL (p 68).

Verspreide gedichten

Onder dit hoofd zijn de ongebundelde, in tijdschriften e.d. gepubliceerde of in typoscript/handschrift gevonden, gedichten bijeengebracht. Voorzover mogelijk is de chronologische volgorde aangehouden. Een jeugdgedicht dat Debrot in een brief aan Robbers stuurde op 28 oktober 1918 is niet opgenomen: het is te vinden in het NLMD (D. 224 B. 1).

(103) *Season in London*: tekst naar Ruku II/1 (1970), p 24-25.

In de nalatenschap bevindt zich een exemplaar waarin de eerste zin van het bovenschrift gewijzigd is in: Deze rijmen maken deel uit van een reeks rijmen die in 1927 op verzoek van het Utrechtse Studententoneel werden geschreven.

Aan P.H. Dubois stuurde Debrot op 28 oktober 1975 een overdruk toe, waarin in het gedicht *Bon voyage* ‘Napels’ gewijzigd is in ‘Marseille’ en ‘New York’ in ‘Manhattan’.

(106) *Desoriëntatie*, tekst naar *Forum* III (1934), p 250.

[Dit kwatrijn, ondertekend Cola Debrot, zinspeelt op de splitsing binnen *De Gemeenschap*, waarbij Den Doolaard zich aansloot bij *De Nieuwe Gemeenschap* (onder leiding van Albert Kuyle).]

(107) *Indisch meisje*: tekst naar *Carte Blanche*, een losbladige uitgave van poëzie door verschillende dichters, geredigeerd door Halbo C. Kool; vermoedelijk december 1936.

(108) *Twee mensen*: tekst naar manuscript in NLMD (D. 224 H. 1). Het gedicht is in de oude spelling geschreven, in 1936 (adres van Debrot staat als Frederiksplein, bij Edgar en Rachel Fernhout, opgegeven).

De eerste en derde strofe corresponderen in hoge mate met *Pijn* (1945, zie hiervoor p 43).

In een brief aan Jan Engelman van 24 april 1936 (NLMD, D. 224 B. 1) worden de volgende correcties, ten behoeve van een niet geëffectueerde uitgave, door Debrot aangegeven:

regel 8: de mogelijkheid van leed.

regel 13: Ik heb meer dan vijf zinnen.

(109) *Heg noch steg*: tekst naar manuscript in NLMD (D. 224 H. 1). Het gedicht is, in oude spelling, geschreven in 1936 (adres Debrot is Frederiksplein).

De regels 3, 4, 5, 6 en 7 zijn aan de rechterzijde van het manuscript zodanig afgesneden dat eventuele leestekens weggevalen zijn; de punt na regel 4 is dus een gissing.

In regel 12 stond aanvankelijk: 't leed

regel 14: de apostrof in ‘verschrikk'lijks’ is niet zeker.

regel 14 luidde aanvankelijk: Wanneer ik bruuskweg iets schrikwekkends zeg.

(110) *Njam-njam*: tekst naar AC III/3 (jan. 1959), p 36-37; onderschrift: (*Vertaling van Cola Debrot*)

Ook in GN XXXVIII/1 (juni 1940), p 594;

Onderschrift: LUIS PALES MATOS

(Uit het Spaansch vertaald door Cola Debrot)

regel 8: dzjungles.

regel 20: gloed Njam

regel 21: drukfout ‘slatchoffer’

Amigoe, 6 jan. 1951;

onderschrift: LUIS PALES MATOS

(Het in het Spaans gestelde gedicht van deze Portorikeinse dichter werd in het Nederlands vertaald door Cola Debrot.)

regel 8: dzungles,

regel 16: grootmatriarch.

regel 17: njam. Fetiesjen

Voerman/Braasem (zie hiervoor p 150, aantekening bij *Bestaat er iets heerlijkers?*), p 154-155;

Boven de titel: *Luis Palés Matos, 1898, Puerto Rico*

Onder de titel: *Cola Debrot.*

Regel 13: drukfout ‘Tganjika’

(111) *Serenade*: tekst naar typoscript NLMD (D. 224 A. 1).

In regel 18 van het typoscript stond aanvankelijk: uw silhouet.

Het gedicht maakt deel uit van een groep van drie, t.w. *liefde* (zie hiervoor *Een liefde*, p 48, en de annotatie daarbij op p 146) en *pijn* (zie hiervoor *Pijn*, p 42, en de annotatie op p 145). De drie gedichten zijn in het typoscript bijeengebracht onder de titel *Drie liedjes*, en resp. 1., 2. en 3. genummerd; de gedichttitels zijn rechts boven de teksten, als ‘tussenkopjes’, getypt.

In een brief van 2 november 1945 aan N.A. Donkersloot, aan wie de gedichten kennelijk ter publikatie toegezonden zijn (NLMD, D. 224 B. 1) schrijft Debrot onder meer: ‘Wel meen ik dat [de drie gedichten] samen moeten verschijnen, want ze versterken elkaars werking.’ Gezien de latere publikatie van *Pijn* en *Een liefde* los van elkaar, met weglating van *Serenade* bovendien, is de opinie van de auteur op dat punt blijkbaar veranderd.

Dat de ontstaansgeschiedenis van *Pijn* een langdurige is, blijkt uit de gedeeltelijke overeenkomst met *Twee mensen*, een gedicht uit 1936 (zie hiervoor p 108, en annotatie p 160).

(112) *Kleine ballade op 10 mei*: tekst naar typoscript uit de nalatenschap. Gezien de spelling is het gedicht vermoedelijk op zijn vroegst uit 1947. In de jaren direct na de oorlog ontmoetten Debrot en Bloem elkaar regelmatig. J.C. Bloem werd op 10 mei 1887 geboren, zodat een huldegedicht bij Bloems 60ste verjaardag een redelijke veronderstelling is.

(113) *Het 'Sein zum Tode'*: tekst naar NVT jg. 4, deel 11 (1949-1950), p 1032.
Afdrukt als derde in de cyclus *Sonnetten uit Hades* (zie hiervoor p 51 en vlgg.).
In regel 4 drukfout: kweelg' luid

(114) *Enfantine*: tekst naar *Podium* VII/5 (sept.-okt. 1951), p 386.

(115) *Geloof mij niet*: tekst naar *Podium* VIII/1 (jan.-febr. 1952), p 43.

(116) *Het kind met page-haar*: tekst naar AC I/1 (1955), p 49;

regel 1: beide

(117) *Afscheid*: tekst naar *De Gids* 1956, deel 1, p 428.

(118) *Het verlaten dal*: tekst naar *De Gids* 1956, deel 1, p 429.

(119) *Verzoeking*: tekst naar AC V/1 (1962) p 36.

Ook in *De Gids* 1956, deel 1, p 431;

regel 1 en 17: neophiet

regel 13: leeuwrik

[In de nalatenschap bevindt zich een overdruk uit *De Gids* waarin de titel gewijzigd is in *De Neophiet* en de eerste twee strofen geschraapt zijn.]

(120) *Infanta*: tekst naar *De Gids* 1956, deel 11 (aug.-sept. 1956, *Continent in groei*), p 255-256.

(121) *Bij de begrafenis van minister Kernkamp*: tekst naar *De Gids* 1956, deel 11, p 439-440.

(124) *Het hert op de gobelin*: tekst naar *Schrijversalmanak 1956*, Amsterdam z.j., p 44.

(125) *Winters*: tekst naar AC V/1 (1962), p 35.

Ook in *Tirade* jg. 2, nr. 21 (15 sept. 1958), p 285;

titel: *Misschien*

regel 1: Mijn hart

regel 2: mijn leven

regel 6: mijn mondhoek

regel 10: en mij

regel 14: dat ik

regel 17: Hij heft mij

(126) *La Biondina*: tekst naar *Tirade* jg. 2, nr. 22 (15 okt. 1958), p 303.

(127) *Nicolás Guillén, De dode soldaat*: tekst naar AC III/3 (jan. 1959), p 75;
onderschrift: (*Vertaling van Cola Debrot*)

titel: drukfout ‘Nicolàs Guillèn’

(128) *Maiquetía*: tekst naar *Tirade* XXVI, nr. 272-273 (jan.-febr. 1982), p 108. Postume publicatie, gevolgd door de volgende aantekening van de redacteur H[erman] V[erhaar]:

De Nederlandse versie van ‘Maiquetía’, die Cola Debrot op 7 september 1981 naar *Tirade* stuurde, zou zijn verschenen in het novemnummer (waarvoor hij de proef nog corrigeerde), als dat niet net één bladzijde te veel had geteld. Wij voegen er nu de Spaanse variant aan toe, die ons uit de nalatenschap werd bezorgd door mevr. Estelle Debrot, met de aantekening dat het gedicht een droom betreft die haar man in beide talen noteerde en dat het het laatste is wat hij schreef voor zijn dood op 2 december. De tekst in het Spaans volgt het handschrift, de Nederlandse het typoscript dat Cola Debrot aan *Tirade* zond.

Bijlagen

In deze bijlagen zijn enkele vertalingen opgenomen die niet voor afzonderlijke publicatie bestemd waren.

1.1 *Bonaireaans gedicht van Cola Debrot. Wie weet Malinda*. Artikel uit *Amigoe*, 1 sept. 1977; vertaling van *Talbes* (zie p 81 hiervoor).

1.2 *Wie weet*

[Deze tekst is naar een typoscript uit de nalatenschap waarboven staat: ‘Vertaling in het Nederlands (voorlopig)’.]

11 *Cultureel mozaïek*.

[Geen bijzonderheden.]